

Homosexualita a společnost

Bc. Filip Matuška

Diplomová práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Filip MATUŠKA**

Studijní program: **N 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Homosexualita a společnost**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

JANDOUREK, J. Sociologický slovník. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

ŘÍČAN, P. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7.

ZVĚŘINA, J. Sexuologie (nejen) pro lékaře. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003. ISBN 80-7204-264-5.

Vedoucí diplomové práce:

prof. PhDr. Jiří Musil, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

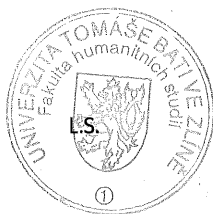
14. ledna 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2010

Ve Zlíně dne 14. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2010

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je zmapovat postoje a názory společnosti na homosexualitu a homosexuální menšinu. V teoretické části své práce se zabývám pojmy, které souvisí s homosexualitou, příčinami vzniku homosexuality, léčbou homosexuality, dějinami homosexuality, dále pak také homosexualitou v sociálním kontextu a zákonem o registrovaném partnerství. Praktická část je zaměřena na vyhodnocení kvantitativního výzkumu. Zjišťoval jsem postoje a názory společnosti na homosexualitu.

Klíčová slova: homosexualita, společnost, gay, lesbička, coming out, diskriminace, homofobie

ABSTRACT

The aim of this thesis is to explore attitudes and views of homosexuality and the homosexual minority. The theoretical part deals with basic concepts related to homosexuality, causes of homosexuality, the treatment of homosexuality, history of homosexuality, then homosexuality in a social context and the law on registered partnership. The practical part is focused on quantitative analysis. I asked about attitudes and opinions of the homosexuality.

Keywords: homosexuality, society, gay, lesbian, coming out, discrimination, homophobia

Děkuji panu profesoru PhDr. Jiřímu Musilovi, CSc., za podnětné připomínky, cenné rady a odborné vedení, které mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Děkuji Mgr. Karle Hrbáčkové za cenné rady, které mi poskytla při zpracování praktické části mé diplomové práce.

Děkuji všem, kteří se podíleli na mém výzkumném projektu.

Své rodině a blízkým děkuji za podporu, kterou mi poskytli během studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

„Všechno co se činí z lásky, děje se mimo dobro a zlo.“

Friedrich Nietzsche

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 HOMOSEXUALITA	13
1.1 HOMOSEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ.....	13
1.2 SEXUÁLNÍ IDENTIFIKACE	15
1.2.1 Identifikace se svou rodovou (gender) rolí.....	15
1.2.2 Identifikace s opačným rodem – transsexualita.....	16
1.2.3 Transvestitismus.....	16
1.3 PŘÍČINY VZNIKU HOMOSEXUALITY	17
1.3.1 Teorie o dědičnosti homosexuální orientace.....	17
1.3.2 Teorie o vlivu vývoje lidského plodu v prenatálním období.....	17
1.3.3 Teorie vlivu výchovy a rodinného prostředí	17
1.3.4 Teorie vlivu sexuálního zneužití	17
1.4 POKUSY O LÉČBU HOMOSEXUALITY V MINULOSTI	18
1.4.1 Metoda averzivní.....	18
1.4.2 Starší psychoanalytická metoda	18
1.4.3 Stereoaktické metody	18
1.4.4 Kastrace.....	19
1.4.5 Dörnerova metoda.....	19
1.4.6 Pozdější psychoanalytická metoda.....	19
1.4.7 Pokusy o adaptaci v současnosti	19
1.5 HOMOSEXUALITA V ČÍSLECH.....	19
1.6 HOMOFOBIE.....	20
1.7 SEBEOHALENÍ A SEBEPOCHOPENÍ – „COMING OUT“	21
1.8 HOMOSEXUALITA U MUŽE	23
1.9 HOMOSEXUALITA U ŽENY	23
2 HOMOSEXUALITA V DĚJINÁCH	24
2.1 PRAVĚK A PŘÍRODNÍ NÁRODY.....	24
2.2 STAROVĚK.....	24
2.2.1 Starověké Řecko.....	25
2.2.2 Starověký Řím.....	27
2.3 STŘEDOVĚK.....	27
2.4 NOVOVĚK.....	28
2.4.1 Novověké postoje do konce 19. století.....	28
2.4.2 Některé významné osobnosti 19. a 20. století.....	29
2.4.3 Situace na přelomu 19. a 20. století	30
2.4.4 Nacistická genocida.....	30
2.4.5 Druhá polovina 20. Století	31
2.4.6 Počátky výzkumu u nás.....	33
2.4.6.1 Základní výzkum	33

2.4.6.2	Aplikovaný výzkum	34
3	HOMOSEXUALITA V SOCIÁLNÍM KONTEXTU	35
3.1	ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ	35
3.1.1	Vznik registrovaného partnerství	35
3.1.2	Uzavření registrovaného partnerství	36
3.1.3	Zánik registrovaného partnerství.....	36
3.1.4	Registrované partnerství a děti.....	37
3.1.5	Situace od schválení zákona.....	38
3.2	REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ V EVROPSKÉM A MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU	38
3.3	PROBLÉM HOMOFOBIE	39
3.4	HOMOSEXUALITA V ČR – NĚKTERÉ REALIZOVANÉ VÝZKUMY	40
3.5	HOMOSEXUALITA A AIDS	41
3.5.1	Aktuální situace v České republice	42
3.6	HOMOSEXUÁLNÍ PROSTITUCE	44
3.7	PRVNÍ KROKY DO LESBICKÉ A GAY KOMUNITY	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST	46
4	VÝZKUMNÁ ČÁST	47
4.1	CÍL VÝZKUMU	47
4.2	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	47
4.3	POJETÍ VÝZKUMU	48
4.4	VÝZKUMNÉ OTÁZKY, HYPOTÉZY, PROMĚNNÉ	48
4.5	VÝZKUMNÁ TECHNIKA	50
4.6	VÝZKUMNÝ VZOREK	50
4.7	PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	51
4.8	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	51
5	VÝSLEDKY VÝZKUMU	52
5.1	SEGMENTAČNÍ OTÁZKY	52
5.1.1	Vyhodnocení otázky č. 19	52
5.1.2	Vyhodnocení otázky č. 20	53
5.1.3	Vyhodnocení otázky č. 21	54
5.1.4	Vyhodnocení otázky č. 22	55
5.2	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE VZNIKU HOMOSEXUALITY A NÁZORU NA NI.....	56
5.2.1	Vyhodnocení otázky č. 1	56
5.2.2	Vyhodnocení výzkumného problému č. 4.....	57
5.2.3	Vyhodnocení otázky č. 2	58
5.2.4	Vyhodnocení výzkumného problému č. 5.....	59
5.2.5	Vyhodnocení otázky č. 3	60
5.2.6	Vyhodnocení otázky č. 4	61
5.2.7	Vyhodnocení otázky č. 5	62
5.2.8	Vyhodnocení otázky č. 6	63

Vyhodnocení otázky č. 7	64
5.2.9 Vyhodnocení výzkumného problému č. 6.....	65
5.2.10 Vyhodnocení otázky č. 8	66
5.2.11 Vyhodnocení otázky č. 9	67
5.2.12 Vyhodnocení otázky č. 16	68
5.2.13 Vyhodnocení výzkumného problému č. 7.....	69
5.2.14 Vyhodnocení otázky č. 17	70
5.2.15 Vyhodnocení otázky č. 18	71
5.2.16 Vyhodnocení výzkumného problému č. 8.....	72
5.3 OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE VÝCHOVY DĚTÍ A ZÁKONA O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ.....	73
5.3.1 Vyhodnocení otázky č. 10	73
5.3.2 Vyhodnocení výzkumného problému č. 9.....	74
5.3.3 Vyhodnocení otázky č. 11	75
5.3.4 Vyhodnocení otázky č. 12	76
5.3.5 Vyhodnocení otázky č. 13	77
5.3.6 Vyhodnocení otázky č. 14	78
5.3.7 Vyhodnocení otázky č. 15	79
5.4 STRUČNÉ SHRNU TÍ VÝZKUMU.....	80
ZÁVĚR	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	85
SEZNAM GRAFŮ	86
SEZNAM TABULEK.....	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	89

ÚVOD

Sociální pedagogika nabízí spoustu zajímavých námětů k uchopení. Pro svou diplomovou práci jsem zvolil v poslední době hodně diskutované téma (mj. i v aktuální předvolební kampani) a to homosexualitu. Konkrétněji chci zjistit postoje a názory společnosti na homosexualitu a homosexuální menšinu.

Obor sociální pedagogika má velký význam v oblasti výchovy společnosti k toleranci a podpory nejrůznějších menšin, tedy i menšiny homosexuální. Její působení se tedy neorientuje pouze na širokou veřejnost, ale i na „čtyřprocentní“ menšinu a jejich práva. Sociální pedagogové se uplatňují v problematice homosexuality např. v oblasti osvěty (prevence AIDS a jiných pohlavních chorob), komunitní práce, vzdělávání, primární prevence apod.

Pohled na homosexualitu se v různých dobách lišil a liší. Ve středověku byla homosexualita (tehdy ještě neměla toto jméno) hříchem, později se stala trestným činem a dnes je přijímanou alternativou partnerského vztahu, který může mít dokonce oporu v zákoně, v České republice v podobě zákona a o registrovaném partnerství. To ale samozřejmě neplatí všeobecně a týká se to hlavně západních společností.

V České republice tedy mohou homosexuální páry uzavřít partnerský vztah už od roku 2006. Registrované partnerství se tedy stalo jakýmsi prvním krokem k uznání rovných práv homosexuálních párů, i když podmínky tohoto partnerství se ani zdaleka nevyrovnají podmínkám uzavření svazku heterosexuálních párů. Jaký je však názor společnosti na tento zákon? Jak se lidé v Česku staví k případné adopci dětí registrovanými páry? Kdo nejvíc ovlivnil jejich pohled na homosexualitu a homosexuály? Vadí jim, když si homosexuální pár dokazuje svou náklonnost na veřejnosti? Na tyto a spoustu dalších otázek se snažím najít odpověď v této diplomové práci, konkrétně v její praktické části. Cílem části teoretické je nastínit kulturní a společenské přístupy k homosexualitě v historii. Dále popisují základní pojmy týkající se homosexuality a možné příčiny jejího vzniku. Nakonec se mimo jiné zabývám také homosexualitou v sociálním kontextu.

Je mi jasné, že je toto téma poměrně široké. Byl bych však rád, kdyby se mi podařilo alespoň nastínit, jaká je situace ve společnosti v otázce názorů a postojů k homosexualitě. Také doufám, že má práce bude přínosem nejen sociálním pedagogům, kteří se zabývají touto menšinou, ale také ostatním, kteří si budou chtít udělat obrázek o situaci v naší společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HOMOSEXUALITA

„Termín homosexualita a homosexuální nebyl ještě v polovině devatenáctého století vůbec znám. Do odborného jazyka jej zavedl maďarský psychiatr Karoly Benkert někdy v roce 1869, a to jako náhradu za hanlivě znějící výrazy typu „sodomie“ nebo „pederastie“, používané v té době pro označení homosexuálních styků. Podobnými motivy byl veden německý autor Karl Ulrich, když v roce 1862 uvedl ve stejném věcném významu termín „Urning“ pro homosexuálního muže a „Urning“ pro homosexuální ženu. Pojem „homosexuální“ a „homosexualita“ však později jednoznačně převážil v obecné mluvě i v odborné literatuře. Také zásluhou autority Richarda von Krafft-Ebinga a Magnuse Hirschfelda, kteří tento termín popularizovali. Samozřejmě, že existují také jiné, méně často používané termíny pro homosexuální orientaci. Z nich stojí za zmínku termín německého psychiatra Karla Westphala „kontrénní sexuální cítění“ nebo výraz anglické provenience „sexuální inverze“, hojně později používaný klasikem světové sexuologie Angličanem Havelockem Ellisem“ (Zvěřina, Budinský, 2004, s. 100).

Brzek s Pondělíčkovou-Mašlovou (1992) homosexualitou (shodně s Benkertem) rozumí sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví (tedy homosexuální muž je přitahován a vzrušován mužem, homosexuální žena je přitahována a vzrušována ženou). Nositelem takového stavu je tedy homosexuál, buď homosexuální muž, nebo homosexuální (lesbická) žena.

Jandourek (2001) homosexualitou rozumí sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. U žen se často hovoří o lesbické lásce nebo lesbismu. Pojem homosexualita se nesmí zaměňovat s pederastií (homosexuální vztah muže k chlapci), pedofilii (heterosexuální vztah k dětem) ani s historickou efebofilii v antice (společensky tolerovaná náklonnost mužů ke krásným chlapcům).

1.1 Homosexuální chování

„Je třeba rozlišovat mezi homosexuálním chováním a homosexualitou jako niternou sexuální orientací. Ne každé homosexuální chování je motivováno odlišnou sexuální orientací.

Platí to například o náhradních homosexuálních stycích vězňů. Rovněž homosexuální prostituci často provozují muži a ženy, kteří sami jsou orientováni heterosexuálně. Konečně ne každý homosexuálně orientovaný jedinec se také homosexuálně chová. Antropologové popisují homosexuální projevy, které u některých přírodních národů patří k iniciačním ceremoniálům mladých mužů. Takové chování je v příslušném společenství dokonce i vyžadováno, a to samozřejmě většinou od jedinců, kteří nejsou homosexuálně orientováni“ (Zvěřina, 2003, s. 120).

Janošová (2000) také tvrdí, že za určitých okolností se může většina heterosexuálů chovat homosexuálně a naopak. Tato oblast tedy nemusí korespondovat s reálnou orientací. Velké procento lidí, kteří se později identifikovali jako homosexuální, zahajovalo svůj pohlavní život v heterosexuálním partnerství. Poměr mezi gayi, kteří jsou schopni sexuálních kontaktů se ženami, a mezi těmi, kteří vůbec nemohou žít heterosexuálním životem, je odborníky dohadován asi na 60:40.

Většina sexuologů je přesvědčena, že jakékoliv výstřelky sexuálního chování, pokud jsou oboustranně dobrovolné, nemají vliv na celoživotní sexuální orientaci jedince. P. Říčan (1990) dokonce považuje homosexuálně laděné experimenty za pozitivnější zkušenost než masturbaci nebo nekvalitní heterosexuální vztahy. Jinak je tomu pochopitelně v případě znásilnění či zneužití, kde je poškození psychického vývoje nasnadě.

„Lidé, kteří v homosexuálních kontaktech najdou vyšší uspokojení, než znali ze svého dosavadního života, se nestali znenadání homosexuálními, nýbrž v sobě odhalil skrytou homosexualitu. Dalšími důvody, které mohou vést jedince k homosexuálnímu chování, aniž by bylo výrazem jeho sexuálního založení, může být např. zjištění (homosexuálně zaměřená prostituce). Někdy muži preferují homosexuální styky ze strachu před sexuálním selháním u žen, např. v důsledku předchozí negativní zkušenosti. V jejich založení však musí být přítomna vedle převládajícího heterosexuálního zaměření alespoň částečná homosexuální dispozice. Podobně může působit zklamání z dětství, díky němuž může mít jedinec obavy připoutat se. U mladých lidí v pubertě může být přítomno sexuální vzrušení vůči osobě téhož pohlaví. Může být spjato s obdivem ke starší autoritě a působí pak jako znejišťující faktor při hledání sexuální identity. Někteří homosexuálové uzavírají tzv. krycí manželství. Vzájemně jsou informováni o své skutečné sexuální orientaci a jejich častým důvodem bývá vnější splynutí s většinovou společností“ (Janošová, 2000, s. 15-16).

1.2 Sexuální identifikace

Týká se vlastního sebepojetí člověka. Sexuální identifikace určuje, za koho se jedinec považuje. Na zodpovězení otázky vlastní sexuální orientace staví člověk svůj další citový život týkající se hledání partnera, zakládání rodiny atd. I zde mohou být značné rozpory mezi chováním a sebeidentifikací nebo skutečnou orientací. Velkou úlohu zde hraje postoj společnosti, který se pomalu vyvíjí od netolerance a odmítání k postupnému chápání a akceptování. V některých kulturách naopak není pro postavení člověka ve společnosti důležité jeho sexuální chování. Lidé mají příležitost volného výběru svého protějšku a norma většiny do něj nijak nezasahuje. V takových kulturách lidé nepociťují potřebu zařadit se mezi homosexuály nebo heterosexuály (např. některá přírodní etnika). Tendence zařadit se do některé ze sexuálních kategorií je naopak zvýšena v Evropě a v USA, snad i díky tomu, že se v této kultuře vnější úprava a vzhled mužů stále méně liší od vzhledu žen. Jedinec pak může být znejistěn jak v sexuální orientaci, tak v identifikaci s rodovou (gender) rolí třeba jen proto, že lidé v okolí poukazují na jeho rysy, jež odpovídají opačnému pohlaví. Na Západě je ve větších městech pěstována tzv. gay-kultura, která je prezentována určitým stylem oblékání této menšiny. Specifický způsob odívání vznikl z potřeby některých lidí dát najevo svou odlišnou sexuální orientaci. Jde spíše o překompenzování, o přehnanou obranu, která demonstruje odlišnost jedince akcentovaně a nápadně důrazně (Janošová, 2000).

1.2.1 Identifikace se svou rodovou (gender) rolí

„Vypovídá o tom, do jaké míry jedinec splňuje tradiční role, chování a vystupování, která se očekávají od nositelů jeho pohlaví. Někteří jedinci mají ve svých projevech obsaženy rysy opačného pohlaví – muži mají nápadně ženské chování, ženy působí např. svými zálibami mužským dojmem. Odborníci hovoří o maskulinních a femininních rysech, které se týkají homosexuálů i heterosexuálů. Mezi homosexuály je zřejmě o něco málo víc femininních mužů a maskulinních žen než ve zbytku populace. Toto chování se často objevuje již u dětí. Ačkoli to o budoucím směřování dítěte zatím mnoho neříká, není vyloučeno, že se jedná o první příznaky pro budoucí homosexuální orientaci, prehomosexualitu nebo pro transsexualitu či jiné sexuální problémy. Bývá tomu tak u více než poloviny těchto dětí“ (Janošová, 2000, s. 17).

1.2.2 Identifikace s opačným rodem – transsexualita

Podle Meyera (In Fifková, Weiss, Procházka et al., 2002) existují čtyři základní charakteristiky, které musí pacient vykazovat, aby mohla být diagnostikována transsexualita:

- Pocit nevhodnosti nebo nepřiměřenosti anatomicky dané pohlavní role.
- Víra, že změna role povede ke zlepšení.
- Výběr sexuálních partnerů téhož anatomického pohlaví a chápání sama sebe jako heterosexuála.
- Touha po chirurgické změně pohlaví.

Podle Brzka a Šípkové (In Fifková, Weiss, Procházka et al., 2002) je diagnóza transsexuality založena na zjištění, že se klient od dětství identifikoval s opačným pohlavím a podle toho se také choval.

Jak uvádějí Kuiper a Cohen-Kettenisová (In Fifková, Weiss, Procházka et al., 2002), transsexualismus je nejextrémnějším vyjádřením pohlavní rozlady (tender dysphoria). Ta je považována za základní znak všech poruch pohlavní identity a je definována jako pocit nepohodlí, který osoba připisuje neshodě mezi svou pohlavní identitou (subjektivně prožívaným pohlavím) na jedné straně a svou pohlavní rolí a biologickým pohlavím (primárními a sekundárními pohlavními znaky) na straně druhé.

1.2.3 Transvestitismus

„Termín je utvořen z latinských slov *trans* – přes, a *vestis* – šat, byl zaveden Hirschfeldem v roce 1910. Někdy je transvestitismus označován také jako tzv. velký fetišismus. Vzrušení je u této deviace dosahováno převlékáním se do šatů opačného pohlaví a eventuálně i vystupováním v roli opačného pohlaví. Pocit příslušnosti k vlastnímu pohlaví přitom nebývá podstatně narušen, muž se i přes dámské oblečení a vystupování cítí i nadále mužem, obvykle působí i dostatečně maskulinním dojmem. V tomto se transvestité zásadně liší od transsexuálů, u nichž nacházíme plné rozpojení biologického a psychologického pohlaví“ (Weiss, 2002, s. 97).

„Je touha podobat se něčím příslušníkům opačného pohlaví a projevuje se většinou odíváním mužů do dámských šatů. Obvykle nebývá spojeno se sexuálním vzrušením. Pokud má převlékání sexuální motiv, jedná se o fetišistický transvestitismus“ (Janošová, 2000, s. 17).

1.3 Příčiny vzniku homosexuality

„Homosexualita a další sexuální variace nebyly do současné doby prozkoumány natolik, aby společnost obdržela uspokojivou a jednoznačně pravdivou odpověď na příčiny jejich vzniku. Teorie vzniku homosexuality jsou velmi různorodé, záleží i na vědeckém oboru, z něhož odborníci při svém zkoumání tohoto problému vycházejí. Některé hypotézy se doplňují a některé stojí proti sobě“ (Janošová, 2000, s. 25).

Dle Buryánka a Vaněčkové (2002) existují asi 4 skupiny teorií:

1.3.1 Teorie o dědičnosti homosexuální orientace

Tvrdí, že na vzniku homosexuality se podílí především genetické dispozice, při výzkumu pohlavních chromozomů u mužů byl na hrotu dlouhého raménka chromozomu X (který získává syn dědičně od matky) nalezen gen či geny, jež jsou pravděpodobně odpovědné za homosexuální orientaci. U lesbických žen však genové zvláštnosti nalezeny nebyly.

1.3.2 Teorie o vlivu vývoje lidského plodu v prenatálním období

Říká, že homosexualita vzniká v prenatálním stádiu vývoje jedince. Mezi 4. - 6. měsícem vývoje plodu, kdy probíhá sexuální rozlišení centrální nervové soustavy, dojde k nevyváženosti přísunu hormonů do center zodpovědných za sexuální orientaci. Výsledkem je homosexualita.

1.3.3 Teorie vlivu výchovy a rodinného prostředí

Pokládá za příčiny mužské homosexuality přítomnost dominantní matky a absenci silného otcovského vzoru v dětství. Slabinou této teorie je, že velmi mnoho heterosexuálů vyrůstalo v rodinách bez otce a s autoritativní matkou, na druhé straně řada homosexuálů pochází z rodiny se zcela tradičním rozdělením mateřské a otcovské role.

1.3.4 Teorie vlivu sexuálního zneužití

Připouští vznik ženské homosexuality vlivem negativního sexuálního zážitku (předčasný sex, znásilnění apod.) Většina pohlavně zneužitých dívek spíše odmítá vlastní sexualitu vůbec a případný odpor k mužům velmi zřídka kompenzuje náklonností k ženám. Tato teorie v současné době ztrácí v odborných kruzích zastání.

Většina odborníků se shoduje v závěru, že se na vzniku homosexuální orientace podílí více faktorů. Formují ji především biologické vlivy, v menší míře i vlivy postnatální u geneticky disponovaných jedinců.

V každém případě je homosexualita stavem dobrovolně nezvoleným a vůlí neovlivnitelným, jako taková by se tedy v občanské společnosti neměla stávat záminkou jakékoliv diskriminace (Buryánek, Vaněčková, 2002).

1.4 Pokusy o léčbu homosexuality v minulosti

Až do doby, kdy byla homosexualita vyřazena z mezinárodní klasifikace nemocí, hledali vědci způsob, jak ji odstranit. Tyto tendence zaznamenaly svůj největší vzestup po druhé světové válce. Prvotní snahy léčit opačné erotické prožívání měly dost drastický charakter, postupem času se však vůči možnosti vyléčení začala odborná veřejnost stavět stále skeptičtěji. Tehdejší způsoby léčby obvykle používali následující metody (Janošová, 2000):

1.4.1 Metoda averzivní

Při homosexuálních fantaziích se pacientům podával prostředek vyvolávající zvracení (případně elektrické šoky), a naopak se jim předkládaly scény z heterosexuálního života. U nás podobné pokusy prováděl do 50. let Freund, později však od těchto praktik upustil.

1.4.2 Starší psychoanalytická metoda

Používala se hlavně v 60. a 70. letech, pacientovi se podávala droga LSD vyvolávající fantazie, v nichž si měl odreagovat nepříjemné pocity z dětských zážitků, které byly dle této teorie příčinou opačné orientace. Léčba se přestala aplikovat po prokázání škodlivosti drogy na zdraví jedince.

1.4.3 Stereoaktické metody

Neurochirurgové se pokoušeli operačně zasáhnout do mozkových center řídících sexualitu a v několika případech se jim dokonce podařilo orientaci změnit. Výsledky ovšem nebyly zdaleka úměrné škodám způsobeným na zdraví pacienta a existovala zde také poměrně vysoké riziko úmrtnosti.

1.4.4 Kastrace

Způsobuje snížení sexuálního pudu, nikoli inverzi erotických prožitků. Někteří homosexuální muži o ni sami žádali, ale vzhledem k jejich důvodu jim lékaři nevycházeli vstříc.

1.4.5 Dörnerova metoda

Jedná se o dávkování správných pohlavních hormonů matkám v těhotenství (Dörner vycházel ze svých pokusů na hlodavcích). Později se mezi odborníky vyskytla obava ze zásahu do vývoje jiných oblastí embrya a léčba byla zamítnuta.

1.4.6 Pozdější psychoanalytická metoda

Pacient je veden k tomu, aby se soustředil na heterosexuální složku své sexuality.

1.4.7 Pokusy o adaptaci v současnosti

Někteří homosexuálně orientovaní lidé se kvůli výhodám manželství a rodičovství pokoušejí vzdát se života s preferovaným pohlavím. Malého procenta úspěšnosti lze docílit jen u částečně bisexuálních jedinců, kteří mají velkou motivaci a silnou vůli. Častěji se však stává, že místo adaptace dojde k maladaptaci (falešné adaptaci), která má vždy nepříznivý dopad na duševní zdraví. Sexuologové se spíše snaží pacientovi pomoci přijmout homosexualitu jako skutečnost a v jejím kontextu najít východisko pro životní směřování.

1.5 Homosexualita v číslech

„Kolik procent homosexuálů je v naší populaci? Výsledky jednotlivých sociálních a sexuologických průzkumů se velmi různí. Nejčastěji se uvádí četnost u mužů 4 % (až 10 %) a u žen 1 % a více. Dotazníky však zjišťují sebeidentifikaci a sexuální chování dotazovaných, jež ovšem neodpovídají vždy skutečnému zaměření. Sexuální chování se také v průběhu života poměrně dosti mění. Např. z průzkumu Kinseyova institutu (1987) vyšlo najevo, že 37 % dotazovaných mužů žilo alespoň určitý čas svého života homosexuálně, a mnoho homosexuálů naopak žilo nějaký čas v heterosexuálním vztahu. Za homosexuálně orientované se považovalo 2-4 % mužů a několik dalších procent si nebylo jisto. U žen je situace ještě nepřehlednější, neboť ženská sexualita je celkově složitější než mužská a je též obtíž-

něji vysvětlitelná. Zde se výlučně homosexuálně identifikovalo 1 % žen a určitá část si nebyla jista. Aspoň k jedné zkušenosti tohoto druhu se přiznalo 9 % žen“ (Janošová, 2000, s. 13-14).

Říčan (1990) uvádí výsledek jiného zahraničního průzkumu, podle něhož mělo homosexuální zkušenost 19 % žen. Mohlo se jednat o platonické zamilování, masturbační fantazie, polibky, petting, vzájemnou masturbaci apod. Nejčastěji se tyto zkušenosti odehrávaly v adolescentním období a patřily k přechodnému citovému hledání.

Zvěřina a Budinský (2004) uvádí, že u mužů je homosexuální zaměření pravděpodobně podstatně častější. Výskyt homosexuální orientace v ženské populaci odhaduje na 1 % v populaci mužské na minimálně 2 %. S uvedeným výskytem jsou homosexuálně orientovaní lidé nejpočetnější sexuální minoritou v populaci vůbec.

„V průzkumu reprezentativního vzorku populace Spojených států (R. T. Michael a spol., 1994) 4 % žen a 5 % mužů uvedlo, že někdy v životě realizovali sex s osobou stejného pohlaví. Jako homosexuálně orientovaní se identifikovali respondenti ženského pohlaví v 1,4 % a mužského v 2,8 %. V českém národním průzkumu (DEMA 1998) uvedla 4 % žen a 6 % mužů, že někdy v životě měli sex s osobou stejného pohlaví. Ve stejném průzkumu se jako homosexuální identifikovala 3 % žen a 2 % mužů. V odborné literatuře lze nalézt nejrůznější údaje, získané z různě validních průzkumů, které homosexuální zkušenosti nacházejí až u 20 % mužů a žen“ (Zvěřina, 2003, s. 120).

1.6 Homofobie

Je obava z homosexuality a homosexuálních osob, která může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti a může se stát základem pro odmítající, zesměšňující či ubližující chování vůči homosexuálním lidem nebo vůči lidem, u nichž je homosexualita předpokládána. V současné době se pojem homofobie používá pro označení uvedených pocitů a chování vůči všem skupinám osob, které nejsou heterosexuální či se jinak vymykají genderovému řádu, tzn. gayové, lesby, bisexuální a transsexuální lidé. Homofobie je sociální fenomén, který má původ v genderovém uspořádání společnosti (Smetáčková, Braun, 2009).

Jandourek (2001) uvádí dva významy tohoto pojmu. Prvním je strach z lidí, a druhý je charakterizován jako strach z homosexuality a homosexuálů. Projevuje se jako negativní a

pohrdavý postoj k sexuálním vztahům mezi osobami stejného pohlaví a k těmto osobám jako takovým.

1.7 Sebeodhalení a sebepochopení – „coming out“

„Proces rozpoznání atypické sexuální orientace a jejího osvojení bývá označován jako „coming out“. Je to proces různě dlouhý a různě konfliktní. Uplatní se zde nejen psychická stabilita a vzdělání subjektu. Ve hře jsou též postoje nejbližšího okolí a celé společnosti. Je známo, že nejvíce problémů s přijetím své homosexuální orientace mají lidé ve společnostech sexuálně silně restriktivních, s vysokým stupněm „homofobie“ (Zvěřina, Budinský, 2004, s. 104).

„Míra homofobie v té které společnosti je vždy současně mírou politického radikalismu. Čím méně homofobie, tím liberálnější společnost. Avšak ani ty nejliberálnější společnosti se zatím konfliktním postojům k homosexualitě zcela neubrání. Většina málokdy promíjí menšině její odlišnost. Praktickým důsledkem konfliktů s menšinovou sexuální orientací bývá snaha o její odmítnutí. To má nejčastěji povahu snahy „žít jako ostatní“. Homosexuálně orientovaní muži nebo ženy pak vstupují do manželství, stávají se matkami a otci dětí. Jejich manželské vztahy jsou pochopitelně ohroženy rozpadem více než manželství heterosexuálních párů. Významným, ale méně častým projevem odporu k atypické sexuální orientaci, je odmítání partnerské sexuality a únik do autoerotiky. Takoví muži nebo ženy prostě odmítají jakoukoli partnerskou sexualitu. Někdy se ukájejí masturbací, jindy odmítají i tu, protože evokuje nežádoucí a pro ně nepřijatelné sexuální obsahy. Intrapsychické a sociální problémy způsobují, že osoby homosexuálně orientované mají vyšší výskyt sebevražedných pokusů než heterosexuálové. Protože se za svou orientaci někdy stydí, zůstává pravý stav věcí lékařům skryt i při opakovaných sexuálně motivovaných suicidálních pokusech“ (Zvěřina, 2003, s. 123).

„Nejčastěji si svou sexuální orientaci uvědomíme v pubertě. To platí zejména u chlapců, u nichž tehdy dochází k bouřlivým hormonálním změnám, které startují jejich sexualitu. Ty se projeví erotickými sny, fantaziemi, zejména při onanii. Přesto mnoho homosexuálních mužů své touhy dokáže potlačit a neuvědomuje si je. Jejich zaměření se pak může projevit až ve zralém věku, kdy jsou třeba ženatí a otcové rodin. Většina z nich však potom uvádí,

že si v důsledku společenských zvyklostí nedovolili své zaměření tehdy připustit. U žen je pozdní rozpoznání v důsledku pomalejšího dozrávání jejich sexuality a charakteru jejich erotických vztahů ještě častější. Romantická zamilovanost, často platonická, také může přispět k rozpoznání sexuální orientace. Někteří lidé si mohou náklonnost ke stejnému pohlaví uvědomit již v dětství. Stává se, že takový chlapec se platonicky zamiluje do svého učitele, kamaráda či románového hrdiny podobně jako jeho vrstevníci do dívek a žen. Ovšem to nemusí být rozhodující, protože i heterosexuální chlapci si nacházejí své vzory, muže, kteří jim imponují, a rozeznat v dětském věku erotické cítění od klukovského přátelství je těžké“ (Procházka, 2002, s. 6).

Věk kdy došlo k rozpoznání homosexuální orientace u mužů (Günter in Procházka, 2002):

do 12-ti let	11 %
12 – 16 let	59 %
16 – 18 let	15 %
18 – 24 let	12 %
nad 24 let	3 %

Tab. 1. Věk, kdy došlo k rozpoznání homosexuální orientace u mužů

Jak uvádí Janošová (2000, s. 20-21): „Coming out představují dvě hlavní fáze, jež lze rozdělit do pěti bodů, kterým většinou jedinec postupně prochází a které se mohou prolínat.

1. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:

- a) precoming out – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit;
- b) vlastní coming out – člověk pojmenuje svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku.

2. Uspořádání života v jejím souladu:

- c) fáze explorace – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace;
- d) fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince;

- e) fáze integrace – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti.“

1.8 Homosexualita u muže

„Homosexuální muži mají vysokou tendenci k sexuální promiskuitě. Vysvětlení tohoto jevu je dvojitý. Předně muž je biologicky disponován k vyšší promiskuitě a aktivitě. Sejdou-li se v homosexuálním páru dva muži, pak jejich biologická predispozice má pochopitelně následky. Druhým vysvětlením je obtížná realizace stálého homosexuálního partnerství vzhledem k sociálním problémům. Tvrdí se, že tento prvek bude odstraněn, pokud se podaří společnost vychovat k vyšší toleranci k homosexuální minoritě. Praxe homosexuálních mužů je zatím často poznamenána anonymními kontakty, realizovanými s vysokou motivační naléhavostí na místech nepřilíš kulturních a důstojných. V této souvislosti vzpomeňme zejména známou „záchodkovou erotiku“ některých homosexuálů. V jednom českém průzkumu sexuálního chování gayů se průměrný počet uváděných sexuálních partnerů pohyboval mezi 20-30. Jen 42 % homosexuálních mužů uvedlo, že nikdy neměli styk se ženou. Sexuální praktiky homosexuálních mužů jsou pestré. Většina z nich realizuje jak vzájemnou masturbaci, tak orálně-genitální kontakty a anální koitus. Při vysokém počtu partnerů a často riskantních sexuálních praktikách nepřekvapuje, že mezi promiskuitními homosexuálními muži se šíří pohlavně přenosné nemoci více než mezi heterosexuály. Již dlouho je znám častější výskyt syfilidy a kapavky mezi homosexuály. Podobný význam má i velmi častá pozitivita na virus hepatitidy B a v posledních letech zejména virus HIV a onemocnění AIDS“ (Zvěřina, Budinský, 2004, s. 105-106).

1.9 Homosexualita u ženy

„Čeština nemá pro homosexuální muže žádný jednoznačně přijímaný termín. Zdá se však, že i v češtině zdomácní amerikanismus „gay“. Pro ženskou homosexualitu lze termín „lesbička“ již dnes pokládat za obecně akceptovaný. V lesbickém páru se setkávají dvě ženy. Toto činí dvojici citově vřelejší, často až přímo city překypující. Soužití dvou žen, které mohou společně vychovávat i dítě některé z nich, nebudí tak velikou pozornost jako mužské homosexuální páry. Proto je častější. Ženy jsou méně promiskuitní a dvojice lesbiček mohou tedy počítat s větší stálostí“ (Zvěřina, Budinský, 2004, s. 106-107).

2 HOMOSEXUALITA V DĚJINÁCH

„Homosexualita se vyskytovala v každé době a ve všech kulturách, převážně v nepřiznávané či potlačované formě, přičemž někdy bývala institucionalizována, zejména její mužská varianta“ (Bishop, 1997, s. 46).

2.1 Pravěk a přírodní národy

Velmi dlouho existovala mezi odbornou veřejností představa, že homosexualita je považována přírodními národy za zvrácenost nebo že se u nich vůbec nevyskytuje. Teprve na přelomu století, v souvislosti s teoriemi S. Freuda a následně s rozvojem antropologických výzkumů v první polovině minulého století, začal tento názor pozvolna ztrácet opodstatněnání (Janošová, 2000).

Ford a Beach zkoumali 76 různých etnologických společenství. U 27 zjistili, že homosexuální chování u nich není společensky vůbec přijímáno a sankce za praktiky tohoto druhu se pohybovaly v různých stupních přísnosti, od pouhého zesměšnění až k trestu smrti (trestná byla v minulosti např. u Inků a Aztéků). Zbývajících 49 kmenů se k homosexualitě stavělo loajálně nebo ji považovalo za součást náboženského a sexuálního života mužů, jako např. etnika Keraki a Kiwai a kmen Marind Anim v Nové Guinei. U nich patřilo podrobení se penetraci in anum k součásti iniciace do dospělosti (jednalo se o styky dospělých mužů s adolescenty). V současnosti jsou věkově strukturované pohlavní styky většinou v ritualizované podobě, známé např. u Bataků od jezera Toba na severní Sumatře, na Nové Guinei a u některých kmenů Afriky a Jižní Ameriky (Janošová, 2000).

2.2 Starověk

Věkově strukturované stejnopohlavní praktiky, tj. vztahy mladšího muže se starším, se pravděpodobně vyskytovaly na mnoha místech světa. Zprávy o nich pocházejí např. ze starověké Číny, z Japonska, z islámské oblasti a z některých indoevropských kultur, z nich nejznámější pro nás je starověké Řecko. Také náboženské rituály, týkající se kultu plodnosti, rozšířeného kolem Středozemního moře, v sobě zahrnovaly homosexuální praktiky. Mimo tyto rituály byla ovšem homosexualita na druhé straně často považována za sexuální

výstřednost a rozmar a jako taková byla některými etickými příkazy zamítána, případně tolerována s patřičným despektem jako úpadková varianta sexuálního chování (Janošová, 2000).

Jedna z vůbec nejstarších zmínek o homosexualitě pochází ze starověkého Egypta. Ve spise „Naučení vezíra Ptachotepa“, jenž se řadí mezi tzv. egyptská naučení, jsou dospělí muži varováni před sváděním mladých chlapců. Tento spis pochází z 24. stol. př. Kr. a zmínky, které se v něm týkají homosexuality, mají v podstatě zavrhuje podtext: „Nesoulož s chlapcem, vždyť víš, že zavržení by se mu stalo nutností a že by nitro nemělo nikdy klid. Ať proto nemusí trávit noc konáním zavrženého, aby se ukojil a uhasil touhu“ (Vachala in Jaonošová, 2000).

V Mezopotámii byla homosexualita rozšířena a existovala zde mužská prostituce. Také na území Kanaánu se navzdory zákazům proroků praktikovala chrámová prostituce obojího pohlaví (kedešim a kedešot). Židovské zákony však toto konání zakazovaly, protože odpor k homosexualitě byl jedním z etických znaků, jimiž se Hospodinův lid odlišoval od pohanického okolí. Oficiálním trestem za homosexualitu bylo ukamenování (Janošová, 2000).

V Číně byly mužské akty z hlediska taoismu považovány za zbytečné plýtvání mužské energie, jež má za následek narušení rovnováhy mužského a ženského principu (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

2.2.1 Starověké Řecko

Zlatý věk homosexuality proběhl v evropských dějinách právě na přelomu mezi matriarchátem a patriarchátem v období rozkvětu starého Řecka. Byl to jediný okamžik v historii, kdy byla homosexualita po určitou dobu a v určitých kruzích společnosti právoplatným ekvivalentem heterosexuality. Sexuální život mužů této doby byl zcela odlišný od sexuality jiných období lidských dějin. Dodnes vědci nedokážou zcela přesně říci, čemu všemu lze vděčit za hojné rozšíření homosexuality v této době. Některé aspekty, které měly na rozkvět stejnopohlavních vztahů vliv, jsou však zřejmé. Z archaické doby Řecka není znám žádný vyloženě homoerotický vztah. O ničem podobném se nezmiňuje Homér ani Hesiodos. Teprve Aischylos a Platón hovoří zpětně o dávném hrdinovi Achillovi jako o pravděpodobném zastánci této lásky. Ve starověkém Řecku homosexualita jistě nebyla ideálem, který by byl archaickými bájemi projektován do některé z božských vlastností. Její rozkvět se datuje do pozdějších let ke zrodu nového ideálu krásy zobrazovaného v nesčetných so-

chách božstev, u nichž se někdy dá jen těžko poznat, zda se jedná o muže či ženu. Jedním z hlavních rysů jejich tehdejšího ideálu krásy byl málo vyvinutý reformismus. Vzorem byla egyptská tanečnice, štíhlá a málo vyvinutá dívka, a tento rys se promítnul i do módy a do sexuálního výběru. Nejednalo se o potlačení sexuality, neboť zobrazovaným tělům nechybí erotická přitažlivost, ale o vyjádření sexuální, které překračuje hranice pohlavnosti a spíše zasahuje do oblasti estetiky člověka obecně. Tento egyptský vzor byl do řeckého prostředí přenesen z Kréty, ostrova nacházejícího se na rozhraní dvou kontinentů a dvou kulturních světů. Další vlivy, které způsobily rozšíření homosexuálních praktik, pocházely od dórských kmenů, u nichž byly morálně odsuzovány. Trestala se však homosexuální prostituce. Dórové podobně jako dodnes některá přírodní etnika věřili, že dospělý muž tímto stykem předává chlapci mužnost, sílu a dospělost. V Thébách byly provozovány sňatky mezi adolescenty a muži a na Krétě existoval zvyk jakéhosi dočasného únosu chlapců dospělými muži, který byl uskutečněn, pokud jej schvalovali rodiče chlapce (Janošová, 2000).

„Vše nasvědčuje tomu, že ritus homosexuálního svazku se i u Řeků do značné míry zakládal na tom, že se na hoča do pubertálního věku nazíralo jako na ženu; „ženský věk“ končil „vdavkami“ (Freund, 1962, s. 29).

I když takový vztah tehdy patřil k běžné výchově mladíků, svou roli zde hrál jistě i narcismus stárnoucích mužů vyhledávajících za milence jinochy (efebofilie), ale i materiální výhody, neboť mladíci bývali staršími a často vlivnými partnery vydržováni či bohatě odměňováni (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

„Ve Spartě sloužil pederastický vztah přinejmenším jako základ výchovy mladého bojovníka. Otrokům se homosexuální styk zakazoval někdy až pod hrozbou smrti. Nevíme, do jaké míry byl ve skutečnosti sexuálně konsumován a jak často představoval tradiční formu důležitých sociálně právních vztahů. Tak např. ve Spartě zastupoval starší partner mladšího společně s jeho příbuznými na Agoře, kam neměli muži do třiceti let přístup“ (Freund, 1962, s. 29-30).

„Další úvahy se objevují u tématu „platonická láska“. Platón se zabýval homosexualitou ve svém díle „Hostina“. V této knize dělí lásku na „nebeskou“, která může provázet pouze mužské vztahy a její smysl tkví v souznění duší a duchovních sfér partnerů, kdežto „nízká“ láska se stará toliko o tělesné blaho. Vedle tohoto svérázného pojetí ovšem Platón jedno-

značně odsoudil pedofilii v podobě pohlavních styků mužů s chlapci tělesně nevypělými“ (Janošová, 2000, s. 42-43).

Ženská homosexualita v řeckém období je v podstatě takřka neznámá. Ví se o ní, že byla všeobecně v opovržení a jedinou známou ženou, která na tomto místě figurovala, byla básnířka Sapphó. Zmínka o ní spadá do 6. stol. př. Kr., tedy přesně do období, kdy se začíná v Řecku vyskytovat homosexualita v mužské podobě. Sapphó byla vdaná žena, která se odstěhovala na ostrov Lesbos, kde založila estétskou školu – Múseion (dům múz) pro dívky a kde byla ženská homosexualita rozšířená. Sama zakladatelka školy i názvu pro ženskou formu homosexuality ovšem zemřela tragicky (vrhla se do moře) kvůli neopětované lásce jedné dívky (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

2.2.2 Starověký Řím

„Římský svět přijal a modifikoval řeckou kulturu. Z řeckého vzoru krásy „nevyvinutosti“ vytvořili Římané oboupohlavnost. V umění ji prezentoval hermafroditismus, vycházející z báje o dávných lidech, kteří byli oboupohlavní, dokud je Zeus za trest neoddělil. Tak, jak se sochám vrátila patřičná diferenciací pohlaví, tak i homosexualita ustoupila do pozadí, ačkoliv k ní společnost zprvu zůstala poměrně tolerantní. Např. do armády byly přednostně vybírání dvojice mužských milenců“ (Janošová, 2000, s. 43).

Homosexualita byla určitou dobu trpěna jako „řecký zvyk“, ale postupně začala být brána jako určitý důkaz nedostatku mužnosti. U státníků byla považována za slabost a někteří císařové údajně právě kvůli ní přišli o život (Vitellius a Elagabalus). Císař Hadrián, grekofíl, byl jedním z nemnoha, jemuž byla tolerována, patrně díky jeho mírové politice (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

2.3 Středověk

„Příchodem Konstantina Velikého na císařský trůn začala ve starověku dlouhá éra odmítání homosexuality společností, která byla určována převládajícím působením židovsko-křesťanské tradice. Tato situace nastávala pozvolna. V počátcích křesťanské éry platila zásada, že důležitější je záležitost věrouky, avšak intimní život se žádoucím ideálům přizpůsoboval pomaleji. V tomto období lze najít jen několik tolerantnějších církevních učite-

lů. Jedním z těch, kdo zastávali vůči homoerotickému prožívání poměrně příznivé stanovisko, byl Jan Zlatoústý. Za trestuhodné považoval chování těch, pro něž je při jejich stejnopohlavních známostech důležitá pouze tělesná slast, ne však citový vztah“ (Janošová, 2000, s. 43-44).

O situaci v Čechách je dochována první významná zmínka až z roku 1353, kdy vydal Karel IV. tzv. Karolínský trestní kodex, podle něhož měly být homosexuální styky tvrdě trestány – trestem smrti (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

2.4 Novověk

2.4.1 Novověké postoje do konce 19. století

Renesance byla obdobím, kdy se myšlení a cítění člověka odpoutávalo od dosud dominujících postojů církve a hledalo své vlastní cesty. Vracelo se tak k předkřesťanským ideálům. Někteří významní muži se začali veřejně hlásit ke stejnopohlavní lásce, jako např. Michelangelo, který se teprve ve svých šedesáti letech rozhodl dát přednost mladým mužům. I v této době se ovšem konflikty vyskytovaly, a to zejména s církví a jejími postihy. V roce 1591 byla portugalskou inkvizicí umučena za udržování intimního vztahu se ženami Brazílka Felipe de Couza, ne jejíž počest se od roku 1994 udílí cena za boj za práva homosexuálů. Homosexualita se vyskytovala i na vlivných církevních místech a zprávy tohoto druhu se týkají i papežského stolce. Pravděpodobné homosexuální zaměření bylo některými historiky připisováno např. Janu XII., Bonifáci VIII. Sixtu IV., Juliu II. a jiným. V 17. století opět převládla v sexuálních zvycích poněkud přísnější morálka. Teoreticky nebyla mužská homosexualita vůbec tolerována, nicméně na dvoře ve Versaille se vyskytla v hromadném a dosti bizarním provedení. Několik šlechticů zde založilo řád sodomitů, jehož stanovy zakazovaly členům poměr k ženám. Ludvík XIV. (vládl 1634-1715) jej později zrušil, neboť chování těchto mužů bylo považováno za negalantní. Za vlády Ludvíka XV. (1715-1744) bylo rozšířeno divadelní umění. Poprvé mohly na jevišti účinkovat také ženy. Lesbická orientace byla připisována tehdejší herečce Marii Sallénové. Celkově nepříliš vstřícnou epochu novověku narušila Anglie osmnáctého století, která pokládala homosexualitu za „fashionable“ (Janošová, 2000).

Určité zmírnění v trestnosti homosexuality přinesla pro české země vláda Josefa II., který roku 1787 vydal zákon, v němž snížil trest za homosexuální praktiky na vězení. Toto pojetí homosexuality u nás existovalo až do konce monarchie (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Ke konci 18. století začala být homosexualita společensky nápadnější. Ačkoliv její mužská varianta byla právně postižitelná (ženská nikoliv), většinou úřady zakročily pouze v případech svedených mladistvých nebo v kauzách znamenajících společenské faux pas. Vlna afér na německém trůnu se svedla za vlády císaře Viléma II. (1888-1918), který byl obviněn, že ve státních záležitostech straní takto zaměřeným lidem. Mezi některými příslušníky šlechty a politiky se poté rozpoutal boj se vzájemným napadáním ve smyslu homosexuálních sklonů. O několik let později roku 1901, povolil císař založení spolku homosexuálně založených šlechticů, ale zanedlouho se jej rozhodl zrušit. Ve skutečnosti právě díky těmto skandálům se pojem homosexualita do povědomí širší veřejnosti, i když z počátku vedl k většímu morálnímu odsuzování než kdykoliv dříve. Otázky homosexuality se objevovala jako časté téma novinových zpráv a světu se načas zdálo, že Německo je sexuálními výstřelky doslova zaplaveno. V této společenské situaci německý lékař Hirschfeld vytváří kampaň za zrušení trestnosti homosexuality a zavádí pro ni nový pojem „třetí pohlaví“ (Janošová, 2000).

2.4.2 Některé významné osobnosti 19. a 20. století

Na konci 19. a počátku 20. století se začaly objevovat umělecké osobnosti, které se svou odlišnou sexuální orientací přestaly tajit. Někteří z nich ji dokonce zužitkovali ve svých verších nebo ji přiznali ve svých autobiografiích. Z básníků byli takto dobře známi Paul Verlaine a Arthur Rimbaud. K těm smutnějším příběhům patřil život Oscara Wilda, který byl sice ženatý, ale přesto ve svých čtyřiceti letech obviněn z homosexuálních styků se svým překladatelem a odsouzen anglickým soudem na dva roky vězení pro tzv. „hrubou neslušnost“. Jeho knihy se nesměly prodávat, byly zakázány i jeho divadelní hry a nesmělo se o něm psát. Přestože se našli kolegové, kteří se spisovatele zastali, zůstal Wilde i později morálně odsouzen. Láska k ženám byla známá o George Sandové, autorce mnoha desítek románů. Byla údajně velmi krásná, ale v mnohém se chovala jako muž. Toužila po vztahu se ženou, nikdy se jí však nepodařilo jej uskutečnit. Zajímavý je i příběh Petra Iliče Čajkovského, jehož podivné příčiny smrti měly zřejmě také skrytý homosexuální podtext. Ofi-

ciálně tento ruský hudební skladatel zemřel roku 1893 následkem cholery. Angličan Anthony Holden, autor několika životopisných biografii se zabýval podivnými souvislostmi jeho smrti a po několikaletém bádání došel k přesvědčení, že Čajkovskij byl donucen k sebevraždě otravou arzémem na nátlak čestného tribunálu právě z důvodu homosexuálního poměru. Ethel Smythová (1858-1944) byla hudební komponistka a žačka Čajkovského. Tato žena vedla velmi excentrický a pobuřující život, který popsala ve své autobiografii na sklonku života. Ve svém díle se otevřeně přiznala ke vztahu se ženami. Mezi další známé osobnosti, o nichž se hovořilo v souvislosti s homosexuálními sklony, patřil údajně též Bedřich Veliký, Otokar Březina, William Tennessee a mnozí další.

2.4.3 Situace na přelomu 19. a 20. století

Od konce novověku se pro posuzování fenoménu homosexuality začínají hledat nová hlediska. Názor odborníků postupně opustil etický postoj křesťanské kategorie hříšnosti, který byl dříve chápán jak primární, a začal pro tento jev hledat odpovídající lékařské označení. Homosexualita byla přesunuta do lexikonu nemocí. Jak již bylo zmíněno, v roce 1867 definoval právník Carl Heinrich Ulrichs homosexualitu jako „třetí pohlaví“, jako mezistupeň mezi mužem a ženou, a o něco později byla poprvé vyslovena myšlenka, že homosexualita je vrozená. Jejím autorem byl německý lékař Hirschfeld, který v letech 1896-1897 sestavil petici, v níž se přimlouval za odrestnění homosexuálního chování. Tuto petici tehdy podepsalo 5000 německých předních vědců, politiků a umělců. Situace ve společnosti se celkově značně posunula směrem ke svobodě jednotlivce, a to i ve středních a nižších vrstvách. Přelom 20. století byl ve znamení počátků zviditelňování individuality, variací života a také sexuálních zvláštností. Veřejnost tyto novoty vzala na vědomí a často je i napodobovala. V tomto období se odehrál zlom sexuálního studu i u měšťanské morálky, která se v minulosti neodvážila napodobovat výstřednosti šlechty. Změnilo se též postavení ženy. Vymanila se z pasivní role, v níž doposud patřila muži, a postupně se začala stávat rovnoprávnou partnerkou, která hodlá prosazovat své zájmy stejně vehementně jako muž. Příznivý vývoj byl narušen nástupem fašismu a vypuknutím 2. světové války (Janošová, 2000).

2.4.4 Nacistická genocida

Totalitní systémy jsou ve své rigiditě a fixaci na striktní vymezení veškerých pravidel charakteristické nenávisným postojem vůči jakýmkoliv odlišnostem, snad i proto, že osud

„jiných“ může sloužit jako výstraha pro zbytek společnosti. Diskriminace homosexuality v nacistickém Německu začala v roce 1933, kdy musely být zavřeny některé gay-podniky. Od roku 1934 začaly vznikat tzv. „růžové seznamy“ (Rosa Listen). Tato opatření byla důsledkem zostřeného posuzování homosexuality v paragrafu 175 z roku 1871. Nyní byl stejnopohlavní akt vnímán jako „smilstvo proti přírodě, tj. jednání mezi osobami, které se podobá souloží“. Nacistická ideologie vinila gaye z toho, že „promrhávají rozplozovací sílu mužů“. Homosexualita byla jedním z důvodů pro vyloučení z řad SS (vyloučeno bylo asi 60 tisíc členů, mj. též pro nejasný árijský původ a pro alkoholismus. Původně navrhované tresty pro homoerotické chování se pohybovaly mezi kastrací (Hitlerův návrh) a trestem nejvyšším (návrh Karla-Augusta Erdhardta). Podle paragrafu 175 bylo za fašismu odsouzeno okolo 50 000 gayů a 10 000 z nich skončilo v koncentračních táborech. Do roku 1940 existovala pro homosexuály možnost volby mezi transportem a kastrací. V táborech byli gayové označováni růžovými trojúhelníky. Zde byli někteří (i pod slibem propuštění) kastrováni a mučeni. Stali se oběťmi nacistických lékařských experimentů a byli zařazováni do trestných oddílů s nejnepříznivějšími pracovními podmínkami (Janošová, 2000).

2.4.5 Druhá polovina 20. století

Po 2. světové válce začal ve vyspělejších státech Evropy postupný proces dekriminace homosexuality. Československo bylo jedním z prvních států, kde byla zrušena její trestnost. Stalo se tak v roce 1961, kdy vstoupil v platnost nový trestní zákoník. V předchozích letech platil na našem území nejprve zákon z roku 1847, v němž bylo podle § 129 homosexuální chování sankcionováno podobně jako „smilstvo“ se zvířaty. Po 2. světové válce byl tento zákon nahrazen novým z roku 1950 a zde byla homosexualita podle § 241 definována jako trestný čin proti lidské důstojnosti (Janošová, 2000).

Již roku 1961 bylo u nás upuštěno od obligatorního postihování pohlavních styků s osobami stejného pohlaví. O prosazení tehdejší novely zákona se zasloužili pražští sexuologové, především Kurt Freund a Karel Nedoma. Ani zákonodárce, ani jeho odborní poradci tehdy neměli dost odvahy upustit od trestního postihu vůbec. Tak byla tehdy vytvořena kompromisní trestní úprava, podle které sice nebylo homosexuální chování stíháno vždy, jako tomu bylo v předchozím případě, ale od roku 1961 jen za podmínek, které stanovil § 244 trestního zákona. Znamenalo to, že byl trestný styk s osobou téhož pohlaví, pokud jej uskutečnila osoba starší 18 let s osobou, která doposud 18 let nedosáhla, dále když bylo zneuži-

to závislosti druhé osoby, nebo poskytl-li či přijal-li někdo za homosexuální styk úplatu, a také tehdy, jestliže homosexuální styk budil veřejné pohoršení. Tento kompromisní přístup k problému se neosvědčil. Formulace § 244 dávala možnost různého výkladu, někdy velmi absurdního. Když například oba partneři v dlouhodobém vztahu byli mladší 18 let, jejich styky nenaplňovaly trestný čin. Jakmile ale starší z nich, byť starší například jen o půl roku, dovršil osmnáctý rok, dopouštěl se při stycích se svým trvalým partnerem trestného činu. Bylo stejně absurdní, když například sedmnáctiletý, již delší čas promiskuitně se chovající mladík svedl ke styku devatenáctiletého muže dosud bez jakýchkoli homosexuálních zkušeností, a trestně pak byl stíhán svedený. Existence tohoto zákona dokonce vytvářela podmínky pro vznik jiné trestné činnosti. Nebylo vzácností, že sedmnáctiletý asociální mladík zavalil podnět ke styku s mužem starším osmnácti let a potom jej vydíral pohružkou, že o styku bude vypovídat na policii (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Jak uvádí Janošová (2000), zákon z roku 1961 tedy neznamenal konec diskriminace a ne-svobody homosexuálně zaměřených lidí. Státní aparát sice proti nim nevystupoval otevřenými zákazy, nadále však zabraňoval vzniku organizací a sdružování těchto lidí a nepřipouštěl dostatečnou informovanost veřejnosti. Homosexuální projevy mimo soukromí byly posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Do konce 80. let existoval z téhož důvodu zákaz otiskování stejnopohlavních seznamovacích inzerátů. Přestoupením tohoto zákazu se vystavoval nebezpečí trestního stíhání šéfredaktor i jeho zástupce. Státní bezpečnost vlastnila seznamy gayů, s nimiž mohla manipulovat a zneužívat je. Tato situace měla za následek všeobecně nízkou informovanost a velké množství předsudků a negativních postojů naší společnosti. Někteří menšinově orientovaní lidé raději odmítali žít v souladu se svými pocity a uzavírali sňatky z rozumu. Homosexuální projevy měly v tuto dobu značně nízkou sociální úroveň. Byly vytlačeny do nočních parků, na veřejné toalety a měly charakter anonymních dobrodružství, což bylo také příčinou nesčetných psychosociálních problémů těchto lidí (neurotické obtíže, depresivní reakce, patologické závislosti apod.).

Jak uvádí Freund (1962), zřejmě i z tohoto důvodu figurovala homosexualita v kategorii psychiatrických nemocí mezi psychopatiemi, neboť jde o hrubou poruchu motivace, trvající od mládí do konce života.

Do konce totalitního režimu se u nás situace příliš nezměnila. Tehdejší postoje sexuologů uvádí Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992, s. 110): „Pražská sexuologická škola stále chápe homosexualit jako sexuální deviaci a byli bychom šťastni, kdybychom jednou doká-

zali léčením homosexuální orientaci změnit. Věříme, že bychom tím prospěli mnoha lidem, kteří za námi přicházejí jako pacienti.“

V této době přestala nová 10. decenální revize Mezinárodní klasifikace nemocí WHO z roku 1992 považovat za nemoc egosyntonní homosexuální orientaci (tj. pokud nositeli nepřináší psychické potíže a je s ní smířen). Zůstala v ní položka F 66 znamenající egodystonní homo- i heterosexuální orientaci. Podobným změnám byl podroben již v roce 1980 též americký diagnostický manuál DSM-III, z něhož byla navíc vyňata i nozologická jednotka egodystonní sexuální orientace, protože její příčina netkví primárně ve vlastní orientaci, ale v druhotně vzniklých neurotických potížích. MKN-10 u nás vstoupila v platnost v roce 1994. Stav věcí v naší zemi se začal měnit teprve po listopadu 1989. Dne 1. 7. 1990 došlo k novelizaci zákona z roku 1961, v němž byla zrovnoprávněna povolená věková hranice pro homosexuální i heterosexuální styky na 15 let. Homosexualita se tak stala viditelným společenským jevem. Od té doby vzniklo poměrně vysoké množství organizací, které zastupují zájmy této menšiny také na veřejnosti. Hlavní organizace SOHO čítá 23 jednotlivých členských společenství homosexuálních mužů a žen. Aktivity SOHO se zaměřují také na oblast humanitární, především na pomoc a na prevenci nemoci AIDS. Homosexualita se stala častějším mediálním tématem, což se promítlo na celkově stoupající informovanosti i narůstající toleranci především mladé generace naší společnosti. Homosexualita je též zahrnuta do koncepce sexuální výchovy (Janošová, 2000).

2.4.6 Počátky výzkumu u nás

2.4.6.1 Základní výzkum

Jeho počátky jsou spjaty se jménem Kurta Freunda, který začal na pražské Psychiatrické klinice v padesátých letech 20. století zkoumat problematiku diagnostiky sexuální orientace u mužů. Tento autor vytvořil první přístroj pro alometrické vyšetření založený na sledování objemových změn genitálu při expozici erotických stimulů. Falometr byl nejdříve použit pro diagnostiku homosexuální orientace, později při diagnostice sexuálních deviací (Weiss, 2002).

2.4.6.2 Aplikovaný výzkum

Začal se rozvíjet v padesátých letech 20. století souběžně s výzkumem základním. K prvním patřily studie Freunda a jeho spolupracovníků, kteří se zaměřili na zkoumání charakteristik homosexuálních mužů. Podle jejich zjištění je nepravděpodobné, že by homosexualita u muže vznikla nepřítomností otce či matky ve výchově a nelze ani předpokládat její souvislost s femininní identifikací v dospělosti. Na základě somatosexuálních nálezů autoři vyslovili i předpoklad možnosti geneticky podmíněných rozdílů a rozdílů v endokrinním vývoji homo- a heterosexuálních mužů. U homosexuálů zjistili např. nižší váhu, kratší distancie biacromialis a větší šířku a délku penisu (Weiss, 2002).

3 HOMOSEXUALITA V SOCIÁLNÍM KONTEXTU

3.1 Zákon o registrovaném partnerství

Zákon ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb. dne 3. dubna 2006. Účinnosti nabyl 1. července 2006.

„Zákon o registrovaném partnerství umožní stejnopohlavním párům svůj vztah zformalizovat, dát mu právní podklad a projevit tím úctu k hodnotám obvykle spojovaným s rodinným společenstvím, jako jsou vzájemná láska, úcta, péče a podpora. Právní stabilizace partnerských vztahů osob téhož pohlaví v registrovaném partnerství zároveň povede k posílení lidských a občanských práv stejnopohlavních párů a postupně také k větší akceptaci leseb a gayů širší společností“ (Štěpánková, Čížinský, 2006, s. 3).

Ve smyslu tohoto zákona je tedy registrované partnerství vymezeno takto:

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen "partnerství"). Partnerem se v tomto zákoně rozumí osoba, která uzavřela partnerství“ (zákon č. 115/2006 Sb.).

„Z hlediska právní pevnosti tohoto svazku a z hlediska množství a intenzity vzájemných práv a povinností, které z registrovaného partnerství pro partnerky či partnery vyplývají, se registrované partnerství nachází někde na půli cesty mezi stavem „nesezdaného soužití“ a manželstvím. Při přijímání zákona o registrovaném partnerství bylo manželství považováno za měřítko či za výchozí bod a otázka zněla, do jaké míry má být registrované partnerství podobné manželství a do jaké míry se má od manželství lišit. Registrované partnerství nakonec zůstalo institutem citelně slabším než manželství, nicméně i přesto jeho uzavření přinese párům celou řadu práv a povinností“ (Štěpánková, Čížinský, 2006, s. 4).

3.1.1 Vznik registrovaného partnerství

Registrované partnerství tedy mohou uzavřít dvě osoby (dvě ženy nebo dva muži), které splňují všechny následující podmínky:

- alespoň jedna z nich má státní občanství ČR

- nejsou sourozenci nebo příbuznými v linii přímé (tedy nejsou si vzájemně potomkem a předkem)
- obě dosáhly věku osmnácti let
- obě jsou plně způsobilé k právním úkonům, tedy nejsou zbaveny způsobilosti k právním úkonům ani na ní omezeny
- jsou „svobodné“, nesmí být v manželství nebo registrovaném partnerství, které neskončilo

Registrované partnerství se uzavírá před matričním úřadem, který je k tomuto určen vyhláškou. V každém kraji je pouze jeden (Štěpánková, Čížinský, 2006).

3.1.2 Uzavření registrovaného partnerství

Vlastní akt vstupu do registrovaného partnerství se nazývá „prohlášením“ a musí být úplné a svobodné:

- prohlášení se činí před matrikářkou/matrikářem (nikoli před starostou či zastupitelem jako při vstupu do manželství)
- prohlášení nemusí (ale může) být veřejné a slavnostní
- nejsou zapotřebí žádní svědci

Při uzavření registrovaného partnerství se není možné nechat zastoupit na základě plné moci, není možný ani sňatek církevní. Je-li osoba vstupující do partnerství neslyšící, nemá nebo nerozumí česky, může být prohlášení tlumočeno třetí osobou. Registrované partnerství vzniká už tímto prohlášením (odpověď „ano“ na otázku, zda obě přítomné osoby „chtějí spolu vstoupit do partnerství“), nikoli až zápisem do matriky – knihy registrovaného partnerství (Štěpánková, Čížinský, 2006).

3.1.3 Zánik registrovaného partnerství

Registrované partnerství zaniká smrtí jedné z partnerek / jednoho z partnerů či prohlášením jedné z partnerek za mrtvou / jednoho z partnerů za mrtvého nebo zrušením registrovaného partnerství na základě rozhodnutí soudu. Ke zrušení registrovaného partnerství soudem je třeba, aby osoba, která chce partnerství ukončit, podala návrh k příslušnému soudu. Pří-

slušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu má druhá partnerka / druhý partner trvalý pobyt nebo své stále pracoviště (Štěpánková, Čížinský, 2006).

3.1.4 Registrované partnerství a děti

Uzavřená registrovaného partnerství nemění vztahy lesbických či gay rodičů k jejich biologickým dětem, i nadále jim mohou být svěřovány do výchovy a mohou je vychovávat. Uzavření registrovaného partnerství nesmí být důvodem pro odnětí dětí jejich biologickému rodiči. Matka či otec dítěte jsou povinni chránit zájem dítěte tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a nebylo ohroženo jeho zdraví a jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Tuto povinnost má i partner či partnerka rodiče dítěte, žijí-li partnerky či partneři ve společné domácnosti. I v registrovaném partnerství, stejně jako v manželství, platí: žijí-li obě partnerky / oba partneři ve společné domácnosti, jsou partnerka či partner rodiče dítěte či osoby, jež bylo svěřeno do výchovy dítě, povinni podílet se na výchově dítěte.

Uzavření registrovaného partnerství nebrání tomu, aby bylo jedné z registrovaných osob svěřeno dítě do pěstounské péče či se jedna z nich stala poručníkem a bylo jí svěřeno podle zákona o rodině do výchovy dítě, jehož není biologickým rodičem, pokud se dítě ocitlo bez svého výchovného prostředí. V těchto případech je dítě svěřeno jen jednomu z partnerek, jednomu z partnerů; druhá partnerka / druhý partner nemá vůči dítěti tento právní vztah.

Uzavření registrovaného partnerství se stane překážkou tomu, aby si po celou dobu trvání některá z partnerek osvojila či některý z partnerů osvojil dítě. Lesby a gayové žijící v registrovaném partnerství si nemohou osvojit dítě nejen společně jako partneři, kdy by se oba stali rodiči dítěte, ale ani individuálně, kdy by se zákonným rodičem adoptovaného dítěte stal pouze jeden z nich. Uzavřením partnerství tak dojde v tomto směru ke zhoršení právního postavení leseb a gayů, neboť není-li lesba či gay v registrovaném partnerství, nebrání zákon tomu, aby si individuálně dítě osvojil/a. Plánuje-li jedna z partnerek / jeden z partnerů osvojit dítě, měl by tak učinit dříve než se svojí partnerkou / partnerem vstoupí do partnerství.

Uzavření partnerství neumožňuje lesbickým párům přístup k umělému oplodnění, to je i nadále vyhrazeno pouze manželům (Štěpánková, Čížinský, 2006).

3.1.5 Situace od schválení zákona

Nejvíce se gayové a lesby "berou" v Praze, nejméně na Pardubicku. Za tři a půl roku platnosti zákona o registrovaném partnerství se stalo šťastnějšími již 917 párů, z toho 643 mužských a 274 ženských. I nadále zůstal zachován trend nízké rozvodovosti partnerů, z celkového počtu svůj vztah oficiálně ukončilo jen 34 dvojic, z toho 17 lesbických, celkem tedy necelá 4 %. V mnohých případech žádají partneři i o změnu příjmení na příjmení partnera či partnerky. Zdá se, že do záměru "vzít se" u dvojic stejného pohlaví finanční krize nezasáhla. Ovšem podle postřehu některých matrikářek byly přece jen některé obřady skromnější, než tomu bylo v předchozích letech. Přesto se "svatby" kromě matričních úřadů konají i na slavnostnějších místech jako jsou různá kulturní či historická místa po celé republice. Mírný pokles párů byl tvůrci a předkladateli zákona během prvních let očekáván. Zpočátku této šance využili zejména ti, kteří na ni čekali již mnoho let. V prvním půlroce letošního roku lze očekávat zdolání hranice tisícovky registrovaných partnerství v Česku (Šlehofer, 2010).

3.2 Registrované partnerství v evropském a mezinárodním měřítku

Manželství jako právní svazek mezi ženou a mužem je akceptováno naprostou většinou kultur. Také práva a povinnosti vyplývající pro manžele z manželství jsou v řadě zemí obdobná, alespoň pokud jde o země euro-amerického regionu. Zcela jiné je to s právními svazky osob téhož pohlaví. Nejenže převážná většina zemí světa uzavírání právních svazků osob stejného pohlaví vůbec nepovoluje, ale v mnoha zemích je homosexuální styk stále trestný (Štěpánková, Čížinský, 2006).

Státy, které umožňují partnerkám či partnerům stejného pohlaví jejich vztah zformalizovat tak činí rozdílnou právní normou. Jen velmi málo zení – např. Nizozemí nebo Španělsko – povoluje stejnopohlavním párům uzavírat manželství, z něhož jim následně plynou stejná práva a povinnosti jako heterosexuálním manželským párům. Většina zemí umožňující právní svazky osob stejného pohlaví tak činí prostřednictvím nově vytvořeného institutu, kterým je právě registrované partnerství. Ovšem právní důsledky – rozsah práv a povinností vyplývajících partnerkám či partnerům z uzavření registrovaného partnerství – se v jednotlivých zemích značně liší. Zatímco v některých zemích se registrované partnerství blíží manželství, v jiných je rozsah práv a povinností z něj vyplývajících značně omezen.

Rozdílné uznávání nebo neuznávání právních svazků těchto párů ostatními státy (ať už se jedná o manželství nebo registrované partnerství) bude v praxi těmto párům přinášet značné komplikace. Uznání registrovaného partnerství uzavřeného v České republice ostatními zeměmi se bude lišit, některé země jej neuznávají vůbec, některé ano, avšak není jisté, jakou míru práv a povinností vyplývajících z partnerství těmto párům přiznají. Není např. jasné, zda by ČR uznala dědické právo jednoho partnera po druhém partnerovi v páru, který byl registrován v Německu. Naopak se lze jen dohadovat, zda a jaké právní důsledky by mělo české registrované partnerství třeba ve Velké Británii. Potřebují-li partnerky / partneři vědět, jaké právní důsledky bude mít jejich registrované partnerství v určité zemi, bude pravděpodobně nejvhodnější obrátit se s dotazem na příslušný zastupitelský úřad dotyčné země. Evropská unie se v rámci svých harmonizačních na poli občanského práva zabývá rovněž touto otázkou. Celá problematika se v současnosti poměrně dynamicky vyvíjí (Štěpánková, Čížinský, 2006).

3.3 Problém homofobie

V době projednávání návrhu zákona o partnerském soužití osob stejného pohlaví se vyrojilo mnoho úvah, kritických až nepřátelských k homosexuálním mužům a ženám. Společným jmenovatelem těchto negativních soudů je „homofobie“. Ve veřejných projevech se objevily kromě seriózních úvah také námitky ryze emotivní. Například názor, že gayové a lesbičky „rozvrací“ společnost. Objevily se i hanlivé výroky o „teplouších“ a „buzerantech“. Nadávky se daleko častěji obracejí k homosexuálním osobám pohlaví mužského. To vše se dělo v době, kdy již více než deset roků platilo, že homosexuální orientace je vyjmuta ze seznamu nemocí a vad WHO. Pravým základem homofobie je strach z neznámého a málo obvyklého. Tou vlastností vyskytující se v několika málo procentech nepřekvapuje. Nositelé těchto obav z „nepřirozené homosexuality“ přitom usilovně hledají nějaký racionální důvod ke svým nejistotám. Někteří nacházejí oporu pro své homofobní postoje v náboženských argumentech. Na internetu se najdou stránky, které proti homosexuálům argumentují citáty z bible a staví na roveň homosexuální pohlavní styky a pohlavní styky se zvířaty. Zcela v duchu již sto roků přežitých představ o „sodomii“ (Zvěřina, Budinský, 2004).

Odpůrci partnerského soužití osob stejného pohlaví nejčastěji argumentují potřebou uchránit instituci rodiny, která v posledních dekadách postupně klesá na vážnosti a oblibě. Oslabení moderní rodiny je ovšem jev, který v žádném případě nesouvisí s nepatrnou homose-

xuální menšinou v populaci. Tím hlavním motivem oslabení tradičních rodinných hodnot je pronikavý pokles porodnosti žen v celém vyspělém západním světě. Úplně jinak se k rodinným hodnotám stavěly ženy, které na počátku minulého století rodily v průměru 5-6 dětí, než ženy moderní, které u nás rodí v průměru 1,1 dítěte. Dovolím si tvrdit, že uzákonění partnerských vztahů gayů a lesbiček nemá vůbec žádný vztah k porodnosti, ani k rodinným hodnotám. Životní styl postmoderního člověka a jeho hodnotový systém je prostě podstatně jiný než člověka, který uznával rigidní, o tradice opřenou morálku (Zvěřina, 2003).

Liberální postoje k homosexualitě jsou projevem většího uznání práv nejrůznějších menšin. Tím, že jsme přiznali homosexuální menšině určitou společenskou legitimitu, jsme zvýšili významným způsobem společenskou integraci této nejpočetnější sexuální menšiny. Dokázali jsme, že se dokážeme osvobodit od archetypální úzkostmi motivované homofobie (Zvěřina, Budinský, 2004).

3.4 Homosexualita v ČR – některé realizované výzkumy

Jeden z prvních výzkumů v naší samostatné republice, byl realizován na konci roku 1993. Výzkum provedla demoskopická agentura DEMA na základě zadání a odborné supervize Sexuologického ústavu Všeobecné fakultní nemocnice a 1. lékařské fakulty v Praze. Výzkum se týkal sexuálního chování obyvatel ČR a soubor vyšetřených byl 1719 respondentů (862 mužů a 857 žen starších 15 let).

Co se týče prevalence homosexuální orientace a homosexuálních aktivit tak muži tohoto souboru uvedli homosexuální zkušenost ve 3,4 % a ženy ve 2,6 % případů. Muži s opakovanou homosexuální zkušeností přitom uvedli průměrně 4 partnery stejného pohlaví do současné doby, ženy pak v průměru 3,8 stejnopohlavních partnerek. Pouze 1,8 % mužů a 2,3 % žen uvedlo, že se cítí být orientováni homosexuálně nebo si svou orientací nejsou jisti. Exkluzivní homosexuální orientaci přitom konstatoval jen zlomek procenta vyšetřovaných mužů (0,4 %) a žen (0,3 %).

Výsledky ohledně postojů k homosexualitě byly následující. U mužů i žen převládali spíše medicinizující pohledy na homosexualitu, nejčastější odpovědí bylo pojetí homosexuality jako nemoci (muži 33,4 % a ženy 41 %). Výrazně restriktivní postoje v této oblasti vyjádři-

lo pouze 6 % mužů a žen. Postoje žen jsou ve vztahu k homosexualitě o něco liberálnější než postoje mužů (Weiss, Zvěřina, 1999).

Podobný výzkum proběhl i v roce 1998. V něm se výsledky příliš nelišily. U mužů i žen stále převládaly spíše medicinizující pohledy na homosexualitu, tedy nejčastější odpovědí bylo stále pojetí homosexuality jako nemoci, výrazně restriktivní postoje v této oblasti vyjádřilo v roce 1998 pouze 8 % mužů a 4 % žen. U žen pak výsledky svědčí o pozitivním k další liberalizaci postojů (Weiss, Zvěřina, 2001).

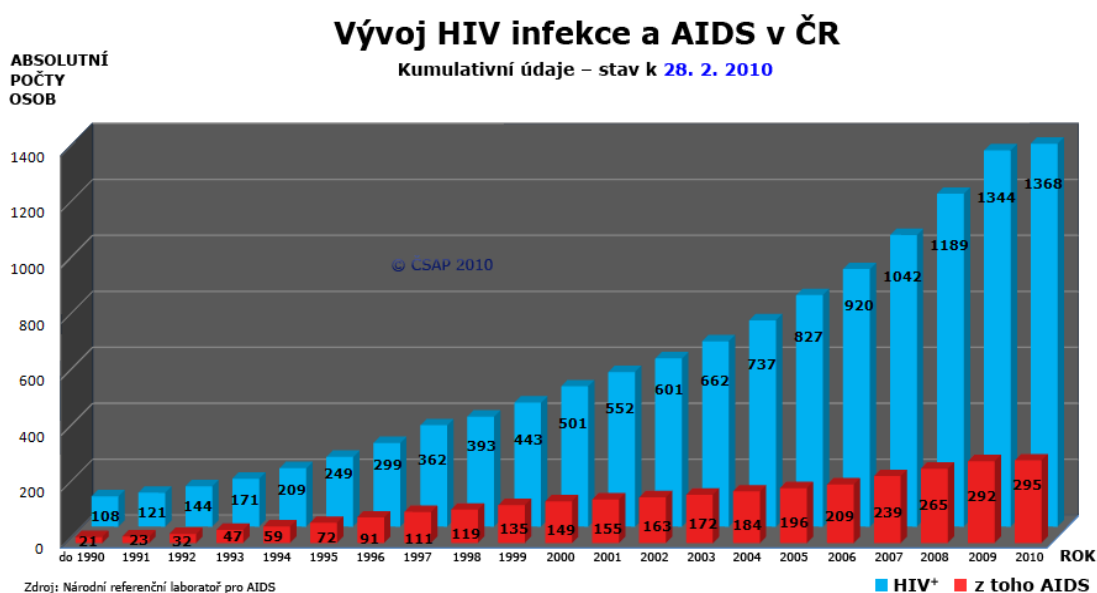
3.5 Homosexualita a AIDS

V počátku výskytu nemoci AIDS se často hovořilo o rizikových skupinách, které nesou hlavní podíl na přenášení nákazy HIV. Mezi těmito skupinami dominovali hlavně gayové, u nichž došlo v 80. letech v západních zemích k velkému výskytu tohoto onemocnění z důvodu promiskuitního způsobu života. O AIDS se tedy nejprve mluvilo jako o nemoci homosexuálů. Příslušníci gay-minority se ohradili proti tomu, aby byla celá skupina homosexuálně orientovaných označována jako riziková, protože nesouhlasili s tím, že by pouhá příslušnost k sexuální menšině mohla člověka označit za „rizikového“. Argumentovali dále faktem, že pravděpodobnost nákazy stoupá přímo úměrně s počtem sexuálních partnerů a současného ignorování zásad bezpečného sexu. Lékaři posléze začali nahrazovat termín „riziková skupina“ výrazem „rizikové chování“. Homosexuální skupiny zareagovaly kladně na osvětu a začaly ve velké míře provádět aktivní výchovné programy a poradenství, v nichž se zaměřovaly především na propagování zásad bezpečného sexu a také i když v menší míře, na partnerskou věrnost. Po několika letech této činnosti se dostavily konkrétní výsledky a nárůst nositelů HIV infikovaným homosexuálním stykem se začal významně zmenšovat. V posledních deseti letech se ohnisko nákazy postupně přesunulo za hranice gay-minority směrem k heterosexuální populaci. Jeho největším nárůstem je nyní postiženy Asie a opět Afrika. Průzkumy z jihovýchodní Asie a z Japonska svědčí například o tom, že přenosu napomáhá pozvolné a nezodpovědné chování, které má kořeny v tradiční, velmi submisivní roli ženy (např. pasivní postoj namísto skutečného spolurozhodování o používání kondomu). Tato situace je nepříznivá o to víc, že infekce ženy je spojena s rizikem početí (Janošová, 2000).

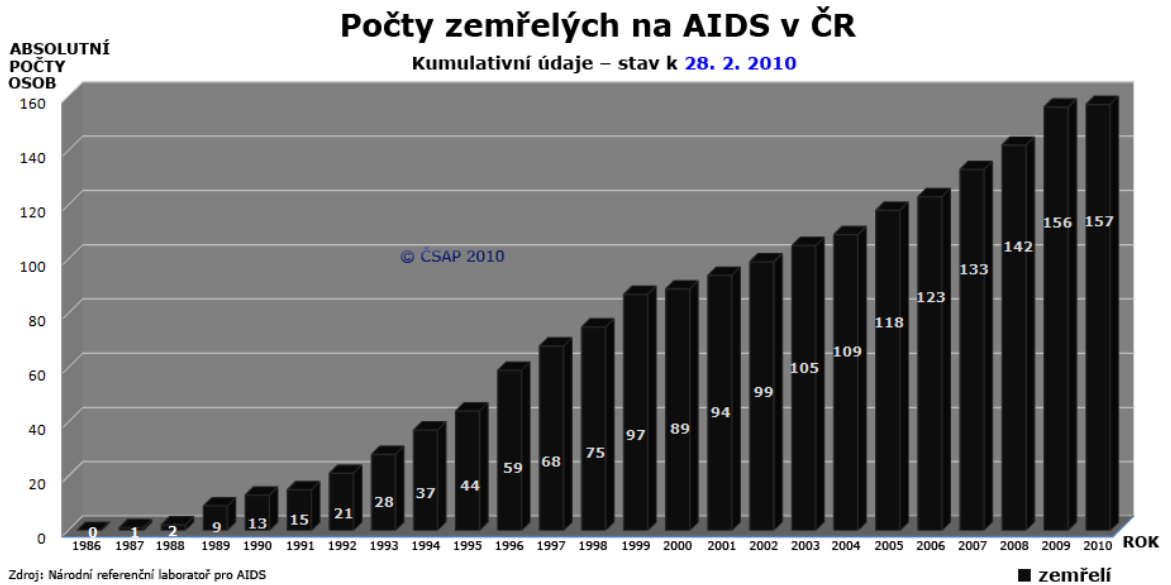
3.5.1 Aktuální situace v České republice

V únoru 2010 bylo v České republice nahlášeno 10 nově diagnostikovaných HIV pozitivních. Od počátku roku 2010 bylo zjištěno 24 nových HIV pozitivních případů. Největší nárůst zaznamenala v únoru 2010 Praha (8). Celkový počet HIV pozitivních v ČR dosáhl počtu 1368 osob (absolutní počet do roku 2010). Nejvíce HIV pozitivních připadá na Prahu (zde je k poslednímu lednu evidováno 652 HIV pozitivních osob), Středočeský, Ústecký a také Jihomoravský kraj. Naopak nejméně HIV pozitivních je hlášeno na Vysočině (16) a v Pardubickém kraji (16). V České republice onemocnělo AIDS již 295 lidí. V únoru 2010 se AIDS rozvinul u třech lidí, nikdo tomuto onemocnění nepodleh. V ČR bylo k 31. lednu 2010 evidováno 322 HIV pozitivních cizinců bez trvalého pobytu, oproti prosinci 2009 nárůst 2 osoby (Česká společnost AIDS pomoc, 2010).

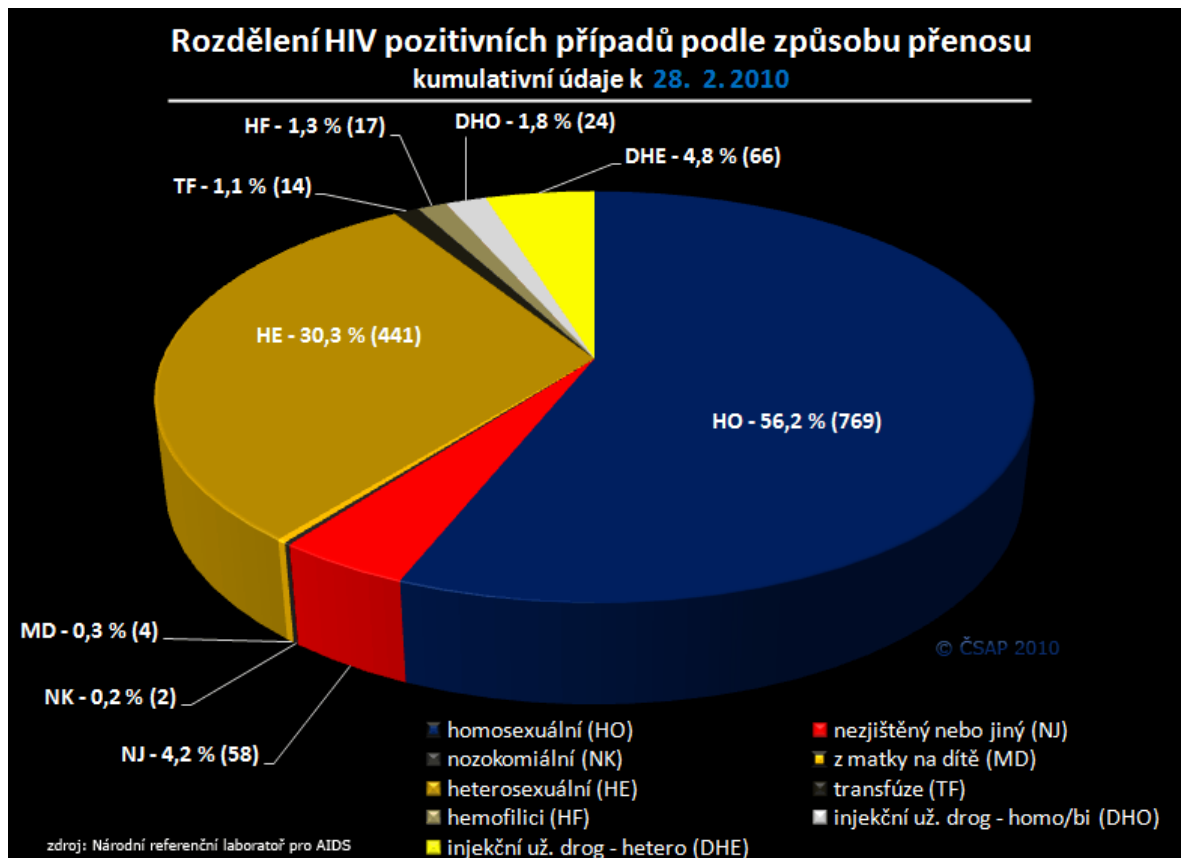
Národní referenční laboratoř pro AIDS uveřejnila v dubnu 2010 tyto statistiky:

Graf 1. Vývoj HIV infekce a AIDS v ČR

Graf. 2. Počty zemřelých na AIDS v ČR

Graf 3. Rozdělení HIV pozitivních případů podle způsobu přenosu

3.6 Homosexuální prostituce

Homosexuální prostituce je u nás lokalizována především v Praze, pouliční zejména v oblasti Hlavního nádraží. Kromě ní se vyskytuje ještě společensky vyšší forma v některých gay klubech, případně jako escort servis. Z hlediska sociálního je nejzávažnější prostituce pouliční, kde je také nejvyšší podíl nezletilých a mladistvých. V posledních letech se s ní podařilo navázat kontakt pomocí sociálních pracovníků např. ze svépomocného občanského sdružení Projekt Šance. Sociální a preventivní práce mezi homosexuálními prostituty je zaměřena především na prevenci HIV infekce a ostatních sexuálně přenosných nemocí, na zjišťování incidence HIV slinnými testy, na prevenci dalších sociálně negativních jevů. Ve shodě se zahraničními údaji lze české prostitutky charakterizovat jako mladé muže, nejčastěji ve věku 17-20 let. Nejmladší kontaktovaný prostitut byl údajně desetiletý chlapec. Osobnostní psychopatologie a rozvrácené rodinné prostředí, z něhož buď utíkají, nebo jsou vyhnáni, jsou téměř pravidlem. Chaotické prostředí a narušená osobnost se vzájemně negativně ovlivňují. Devadesát procent chlapců nemá bydlení; pětina prostitutek pochází z bývalých socialistických států. Na rozdíl od západních zemí je jejich orientace častěji heterosexuální, kromě své práce navazují partnerské vztahy s dívkami. Jejich sebeidentifikace je narušená, sami se často označují jako bisexuální. Zkušenost s pohlavním zneužitím v dětství uvedlo asi 15 % oslovených (Procházka in Weiss et. al., 2000).

Boyerová (1989, In Weiss et. al., 2000) uvádí u mužských homosexuálních prostitutek vyšší frekvenci pohlavního zneužití než u jejich heterosexuálních kolegů. Celkem ho zjistila u 63 % prostituujících mužů. Také zkušenost se sexuální agresí je u prostitutek vysoká a zažila ji téměř polovina dotázaných.

Podobně Earls s Davidovou (1989, In Weiss et. al., 2000) považují časnou sexuální nebo incestuózní zkušenost za významný faktor odlišující vývoj prostitutek od jejich vrstevníků. Je častý abusus drog a gambling, proto do sociální práce patří i výměnný program injekčních stříkaček a jehel. Psychosociální patologie homosexuálních prostitutek je zřejmě primární a v důsledku nepříznivých vývojových podmínek se dále prohlubuje. Častější pohlavní a jiné formy zneužití v dětství patří mezi významné faktory zhoršující jejich adaptaci.

3.7 První kroky do lesbické a gay komunity

Jedna z nejčastějších možností, kde dnes hledat první informace a kontakty s gay a lesbickou komunitou, je internet. Není bez zajímavosti, že výraz gay je čtvrtým nejčastějším zadávaným ve vyhledávačích. Je relativně snadnou, dostupnou a zároveň anonymní formou získání informací, poučení, ale i zábavy, třeba formou nezávazného „pokecu“ na chatu. Snad by si měl člověk uvědomit, že vyhledané adresy zůstávají určitou dobu ukryté v systému. Nejednou taková neopatrnost vedla k nechtěnému vyrazení orientace rodičům či zaměstnavateli. Mezi české internetové stránky, kde lze najít nejvíce informací o lesbickém a gay světě patří www.gay.iniciativa.cz, www.stud.cz, www.lesba.cz, web.004.cz, www.bengales.cz. Zajímavé stránky má také mnoho lesbických a gay organizací z celé republiky, gay klubů a podniků, ale i někteří jednotlivci. Dalším snadno dostupným a anonymním zdrojem informací je rozhlasový pořad Českého rozhlasu stanice Radiožurnál Bona Dae, který se vysílal do konce roku 2006 a jehož záznamy jsou dostupné na internetu. V minulosti vycházel za spolupráce gay a lesbických organizací společensko-kulturní měsíčník SOHO revue, později Gayčko v nákladu několika tisíc výtisků. Nadále vycházejí další tiskoviny, i když nejsou tak široce dostupné, zejména mimo větší města. Patří mezi ně informativní časopis Amigo, bulletiny jednotlivých lesbických a gay sdružení, jako je Studna, Náš svět. Ze Slovenska lze získat měsíčník Atribút. Komerční gay podniky pak najdeme prakticky jen ve velkých městech – Praze, Brně, Ostravě, Plzni, kde existují také větší komunity. Pro gaye je typické, že mnoho z nich se stěhuje do měst. Na nich oceňují jak jejich anonymitu, tak častější možnost setkání s dalšími gayi. Za lesbický podnik lze považovat zatím pouze pražský A-klub, ale některé kluby jsou smíšené. V malých městech působí spíše nevýdělečná občanská sdružení, případně menší neformální skupiny. Komerční gay podniky se přeci jen poněkud odlišují. Vedle barů, kaváren a diskoték existují i specializovanější podniky jako sauny, leather kluby, gay kina atd. Proto je lépe si před jeho návštěvou zjistit, o jaký typ podniku se jedná. Pokud někdo jako první setkání s gay komunitou zvolí podnik nabízející erotické služby, může to jen dále zkreslit jeho stávající představy (Procházka, 2002).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

4.1 Cíl výzkumu

Cílem práce je zjistit názory a postoje společnosti k homosexualitě a homosexuální menštině.

4.2 Výzkumný problém

Tento výzkum zjišťuje, jaké jsou názory a postoje respondentů k homosexualitě. Tato formulace je velmi obecná stanovují si proto dílčí výzkumné problémy:

- 1) Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na vznik homosexuality?
- 2) Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu?
- 3) Kolik je mezi respondenty gayů a lesbiček?
- 4) Jak respondenti nejčastěji charakterizují svůj vztah k homosexuálně orientovaným lidem?
- 5) Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci?
- 6) Jak by respondenti reagovali, kdyby se jim jejich potomek svěřil se svou případnou homosexuální orientací?
- 7) Použili někdy dotázaní k označení homosexuální orientace člověka hanlivé výrazy?
- 8) Jaké jsou rozdíly mezi muži a ženami v názoru, co by jim nejvíc vadilo, kdyby oni sami byli v situaci homosexuálů?
- 9) Pohoršuje dotázané, když si homosexuální pár projevuje svou náklonnost na veřejnosti?
- 10) Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce vlivu na jejich postoj k homosexualitě?
- 11) Jaké jsou rozdíly mezi pohlavími v otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství?
- 12) Souhlasili by respondenti se zákonem, který by povoloval homosexuálním párům ve svazku (registrovaným partnerům) adoptovat (osvojit si) dítě?

4.3 Pojetí výzkumu

Pro výše uvedený výzkumný problém jsem si vzhledem k povaze tématu vybral kvantitativní výzkum. Díky kvantitativnímu výzkumu lze získat velmi rychle data od většího množství respondentů, což pomáhá porozumět testované realitě hlouběji.

4.4 Výzkumné otázky, hypotézy, proměnné

H1₀: Názory na vznik homosexuality mezi věřícími a nevěřícími nejsou odlišné.

H1_A: Názory na vznik homosexuality mezi věřícími a nevěřícími jsou odlišné.

Nezávisle proměnná: vyznání (věřící - nevěřící).

Závisle proměnná: odpověď narodí se jako homosexuál a odpověď stane se jím v průběhu dětství nebo dospívání.

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

H2₀: Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu nejsou rozdíly.

H2_A: Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu jsou rozdíly.

Nezávisle proměnná: vyznání (věřící - nevěřící).

Závisle proměnná: co je homosexualita dle názoru respondenta (např. zlozvyk který by měl být trestán; nemoc, za kterou postižený nemůže apod.).

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

Výzkumná otázka 3: Předpokládám, že mezi respondenty budou 2 % gayů a 1 % lesbiček.

Výzkumná otázka 4: Předpokládám, že alespoň polovina dotázaných mužů i žen zvolí odpověď „nemám je moc rád/a“.

H5₀: Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci nejsou rozdíly.

H5_A: Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci jsou rozdíly.

Nezávisle proměnná: vyznání (věřící - nevěřící).

Závisle proměnná: odpověď respondenta (např. tajil/a bych to všem, sdělil/a bych to veřejně apod.)

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

Výzkumná otázka 6: Předpokládám, že alespoň třetina dotázaných mužů i žen by své dítě bralo takové jaké je.

Výzkumná otázka 7: Zde si myslím, že nejfrekventovanější odpovědí u mužů bude „ano, většinou je tak označuji“.

H8₀: V otázce, co by vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a vy v situaci homosexuálů nejsou mezi muži a ženami statisticky významné rozdíly.

H8_A: V otázce, co by vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a vy v situaci homosexuálů jsou mezi muži a ženami statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná: pohlaví (muž - žena).

Závisle proměnná: odpověď respondentů (např. nemožnost mít dítě, odsouzení společnosti atd.)

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

Výzkumná otázka 9: Předpokládám, že nejčastější odpovědí mužů bude „vadí mi to pouze u gayů“.

H10₀: V otázce vlivu na postoj k homosexualitě nejsou mezi věřícími a nevěřícími statisticky významné rozdíly.

H10_A: V otázce vlivu na postoj k homosexualitě jsou mezi věřícími a nevěřícími statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná: vyznání (věřící - nevěřící).

Závisle proměnná: odpověď respondentů (např. média, škola, rodina, osobní setkání s gayem/lesbičkou apod.)

Jde o nominální a nominální data k výpočtu bude použit chí-kvadrát.

H11₀: V otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství nejsou mezi pohlavími statisticky významné rozdíly.

H11_A: V otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství jsou mezi pohlavími statisticky významné rozdíly.

Nezávisle proměnná: pohlaví (muž - žena).

Závisle proměnná: odpověď respondentů (např. ano; ne; částečně, s výhradami apod.)

Výzkumná otázka 12: Myslím si, že alespoň třetina věřících by s tímto zákonem nesouhlasila.

4.5 Výzkumná technika

Jako metodu sběru kvantitativních dat jsem si zvolil dotazník, který má 22 otázek. Metoda dotazníkového šetření je pro respondenta velmi nenáročná na čas. Průměrná doba vyplnění dotazníku byla 7 minut. Dotazník byl anonymní, což zaručuje vyšší otevřenost a důvěru respondentů. Při konstrukci dotazníku jsem vycházel z již uskutečněných výzkumů uvedených v literatuře a doplnil o některé své nápady.

4.6 Výzkumný vzorek

Soubor tvoří 304 (223 žen a 81 mužů) respondentů z celé ČR. Dotazník byl zveřejněn na doméně www.vyplnto.cz, kde jej mohl každý příchozí vyplnit. Dále jsem oslovil své přátele a známé, kteří ho šířili dále.

4.7 Průběh sběru dat

Samotné šetření proběhlo od 23. 3. 2010 do 3. 4. 2010, kdy byl dotazník umístěn na doménu www.vyplnto.cz. Návratnost dotazníků byla 83,1 %.

4.8 Způsob zpracování dat

Získaná data z webu jsem stáhl do PC a v programu Microsoft Office Excel vytvořil tabulky a grafy, abych zajistil přehlednost interpretovaných dat.

Další statistické výpočty potřebné k ověření hypotéz jsem provedl v programu Statistica 8. Výpočty jsem uskutečnil chí-kvadrátem, který porovnává data ordinální a nominální, či nominální a nominální.

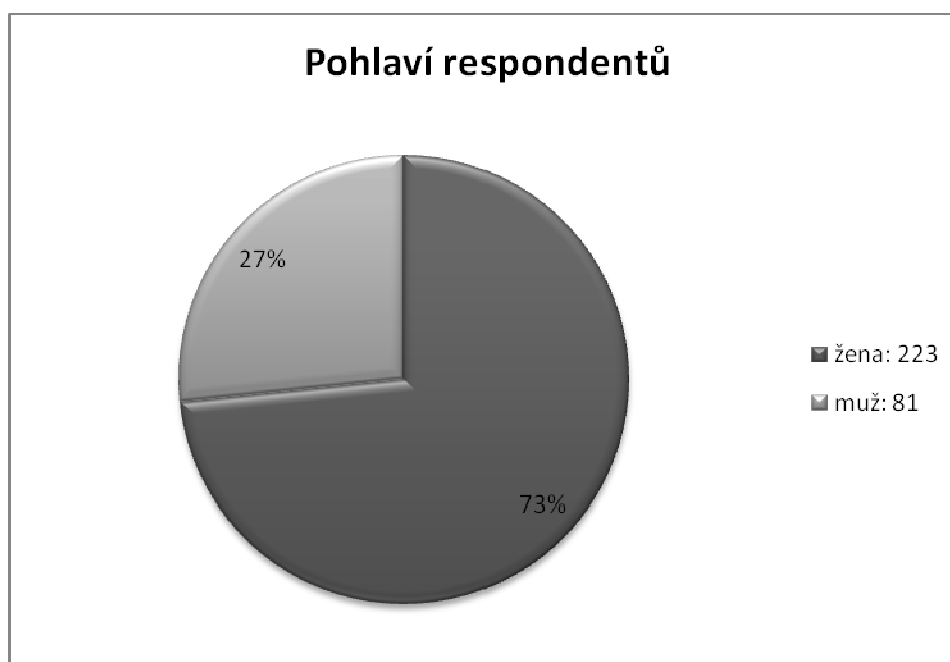
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Vyhodnocení výzkumu jsem rozdělil do tří podkapitol a to na segmentační otázky, otázky týkající se vzniku homosexuality a názoru na ni, a nakonec otázky týkající se výchovy dětí a zákona o registrovaném partnerství. Každá z otázek má své grafické znázornění výsledných odpovědí, které jsem doplnil o krátký komentář pro větší přehlednost.

5.1 Segmentační otázky

Segmentační otázky byly zaměřené na pohlaví respondentů, dále pak na jejich věk, vzdělání a víru.

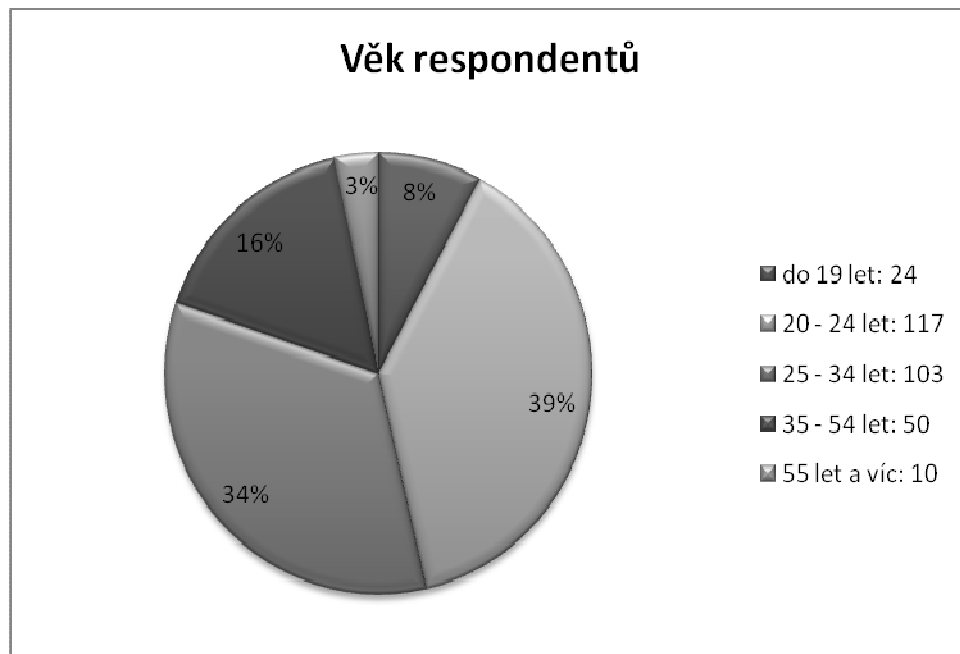
5.1.1 Vyhodnocení otázky č. 19

Graf 4. Pohlaví respondentů

Dotazník zodpovědělo 223 žen a 81 mužů. Procentuální rozdělení je 73 % žen a 27 % mužů. Ženy tedy jasně předčily muže a je patrné, že se o tuto problematiku zajímají více.

5.1.2 Vyhodnocení otázky č. 20

Graf 5. Věk respondentů

Z hlediska věku je největší zastoupení u věkové kategorie „20 - 24 let“ a to asi 38 % (117 respondentů) a u kategorie „25 – 34 let“, zde je procentuální vyjádření zhruba 34 % (103 respondentů). Nejméně je zastoupena nejstarší věková kategori „55 let a víc“ (10 respondentů), což jsem očekával vzhledem k tomu, že výzkumné šetření probíhalo internetovou formou.

Rozložení u homosexuálně zaměřených respondentů je následující, 4 jsou ve věku do 19 let, 4 ve věku 20 - 24 let a jeden respondent má 35 - 54 let.

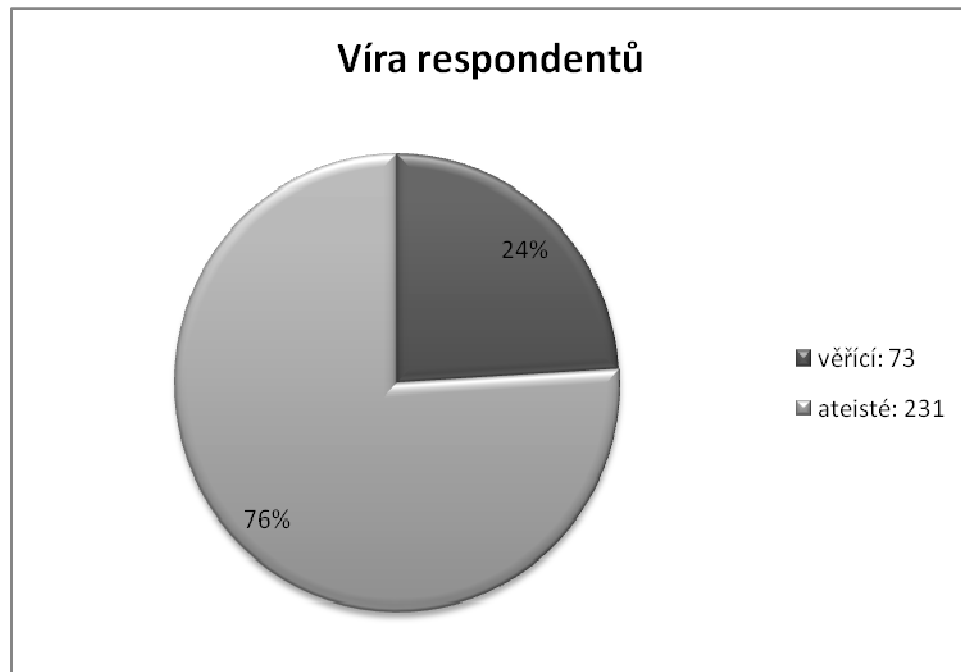
5.1.3 Vyhodnocení otázky č. 21

Graf 6. Vzdělání respondentů

Co se týče vzdělání respondentů, je rozdělení následující. Nejmenší počet je vyučených - 8 (3 %) a se základním vzděláním - 11 (4 %). Naopak nejvíce je respondentů s ukončeným středoškolským vzděláním - 171 (56 %) a ukončeným vysokoškolským vzděláním - 114 (37 %).

5.1.4 Vyhodnocení otázky č. 22

Graf 7. Víra respondentů

Touto otázkou jsem se zaměřil obecně na víru respondentů. V dotazníku jsem nedával na výběr z více církví apod. a to z důvodu co nejrychlejšího vyhodnocení dotazníku. Dalším důvodem ale také bylo, že sice např. podle agentury STEM se v Česku počet ateistů (ve všech významech, tj. včetně agnostiků a skeptiků) v dlouhodobém horizontu nemění a pohybuje se kolem 63 %, takže Česko je jednou z mála zemí, kde počet nevěřících převyšuje počet věřících, ale já souhlasím s Danou Hamplovou ze Sociologického ústavu AV ČR která tvrdí, že lidé sice mohou odmítat tradiční církve, ale to neznamená, že odmítají nadpřirozeno a duchovní záležitosti jako celek.

V tomto výzkumu tedy počet ateistů (76 %) o něco převyšuje výše uvedený údaj z jiných průzkumů. Věřících je 24 %. Všichni homosexuálně zaměřeni respondenti (9) jsou ateisté.

5.2 Otázky týkající se vzniku homosexuality a názoru na ni

Tato část je zaměřena na otázky vzniku homosexuality, dále pak na to, co to homosexualita dle dotázaných je, zda znají nějakého gaye či lesbičku apod.

5.2.1 Vyhodnocení otázky č. 1

Graf 8. Vznik homosexuality

V otázce vzniku homosexuality převážila odpověď „narodí se jako homosexuál“ jak u žen (75 %), tak i u mužů (54 %). U respondentů mužského pohlaví však měla poměrně velké zastoupení i odpověď „stane se jím v průběhu dětství nebo dospívání“ a to 46 %.

8 respondentů homosexuálního zaměření je toho názoru, že se narodili jako homosexuálové, 1 respondent si myslí, že se jím stal v průběhu dětství nebo dospívání.

5.2.2 Vyhodnocení výzkumného problému č. 4

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-společnosti-k-homosexual v Importován : Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : ,310936, sv=1, p=,577108			
Jak se podle Vás může stát člověk homosexuálem?	Jste věřící? ne	Jste věřící? ano	Řádk. součty
stane se jím v průběhu dětství nebo dospíván	69,9079	22,09211	92,0000
narodí se jako homosexuál	161,0921	50,90789	212,0000
Vš.skup.	231,0000	73,00000	304,0000

Tab. 2. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na vznik homosexuality

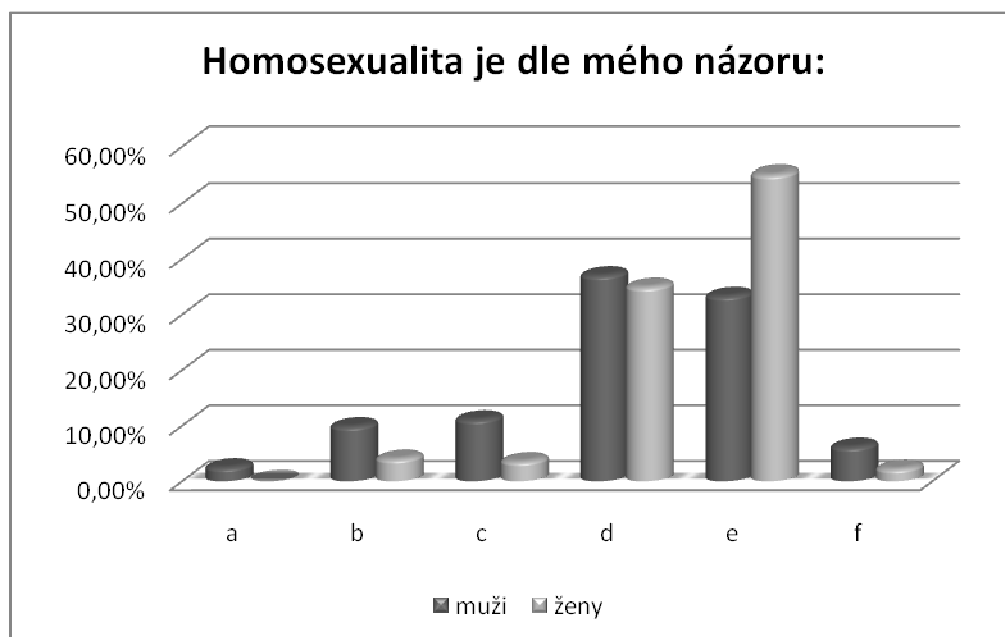
H₄₀: Názory na vznik homosexuality mezi věřícími a nevěřícími nejsou odlišné.

H_{4A}: Názory na vznik homosexuality mezi věřícími a nevěřícími jsou odlišné.

p > 0,05

Přijímám nulovou hypotézu. Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na vznik homosexuality nejsou statisticky významné rozdíly.

5.2.3 Vyhodnocení otázky č. 2

Graf 9. Názor na homosexualitu

Mezi odpovědi patřilo:

- a) zlozvyk, který by měl být trestán
- b) nemoc, za kterou postižený nemůže
- c) odchylka od normálu, která může škodlivě působit zejména na mládež
- d) odchylka od normálu, která nikomu neškodí
- e) přirozený projev lidské sexuality
- f) jiná odpověď

Z grafu je patrné, že více než polovina dotázaných žen (55 %) bere homosexualitu jako přirozený projev lidské sexuality, kdežto u mužů je nejvíce zastoupena odpověď „odchylka od normálu, která nikomu neškodí“ (37 %). Nejméně je zastoupena odpověď „zlozvyk, který by měl být trestán“, což napovídá, že je naše společnost k homosexuálům poměrně tolerantní.

5.2.4 Vyhodnocení výzkumného problému č. 5

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-spolecnosti-k-homosexual v Importován z F:\!!!diplomka!!!\data fi			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 10,1431, sv=5, p=,071292			
Homosexualita je dle mého názoru:	Jste věřící? ne	Jste věřící? ano	Řádk. součty
přirozený projev lidské sexuality	113,9803	36,01974	150,0000
odchylka od normálu, která nikomu neškodí	82,0658	25,93421	108,0000
odchylka od normálu, která může škodlivě působit zejména na mládež	12,9178	4,08224	17,0000
nic	7,5987	2,40132	10,0000
nemoc, za kterou postižený nemůže	12,9178	4,08224	17,0000
zlozvyk, který by měl být trestán	1,5197	0,48026	2,0000
Vš.skup.	231,0000	73,00000	304,0000

Tab. 3. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu

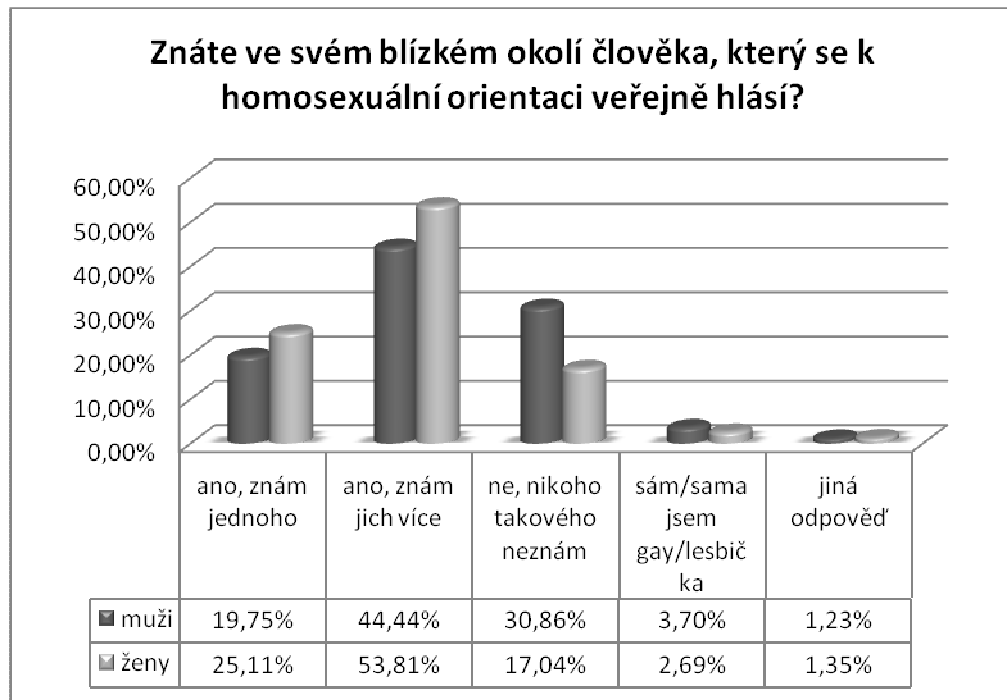
H₅₀: Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu nejsou rozdíly.

H_{5A}: Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu jsou rozdíly.

p > 0,05

Přijímám nulovou hypotézu. Mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu nejsou statisticky významné rozdíly.

5.2.5 Vyhodnocení otázky č. 3

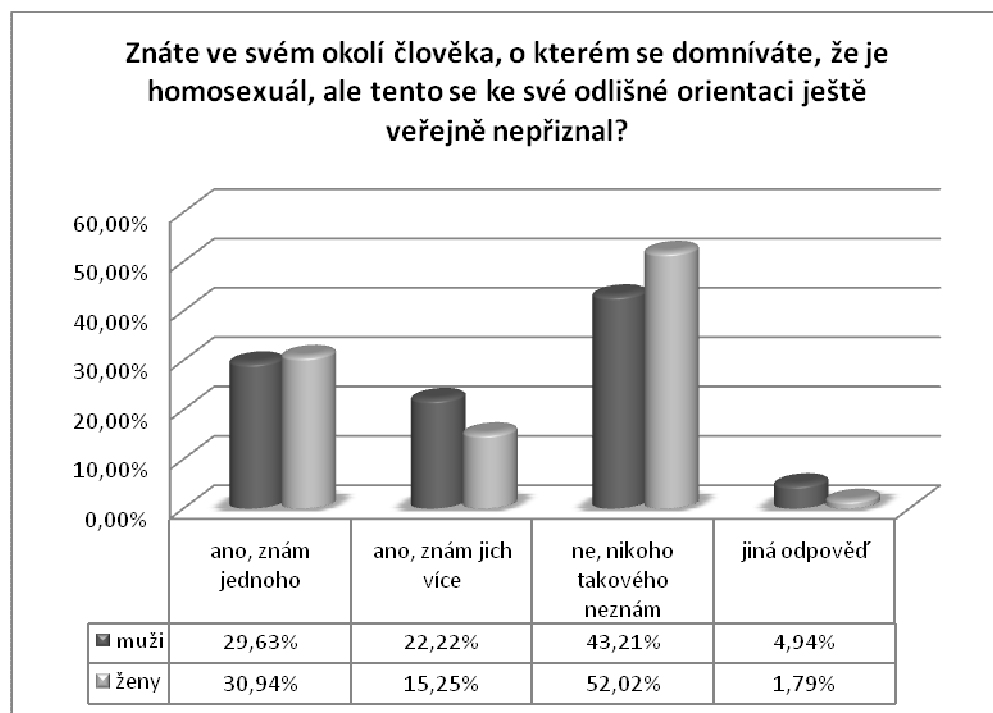

Graf 10. Znalost homosexuálně orientovaného člověka

Zde má u obou pohlaví největší zastoupení odpověď „ano, znám jich více“ a to 44 % u mužů a 54 % u žen. U mužů je ale na druhém místě odpověď „ne nikoho takového neznám“, (31 %) kdežto u něžného pohlaví je to „ano, znám jednoho“ (25 %). Dotazník vyplnilo 6 lesbiček (2,7 %) a 3 gayové (3,7 %). Tyto čísla tedy odpovídají většině ostatních výzkumů, které tvrdí, že je v populaci větší zastoupení homosexuálů mužského pohlaví.

Třetí výzkumná otázka se tedy nepotvrdila.

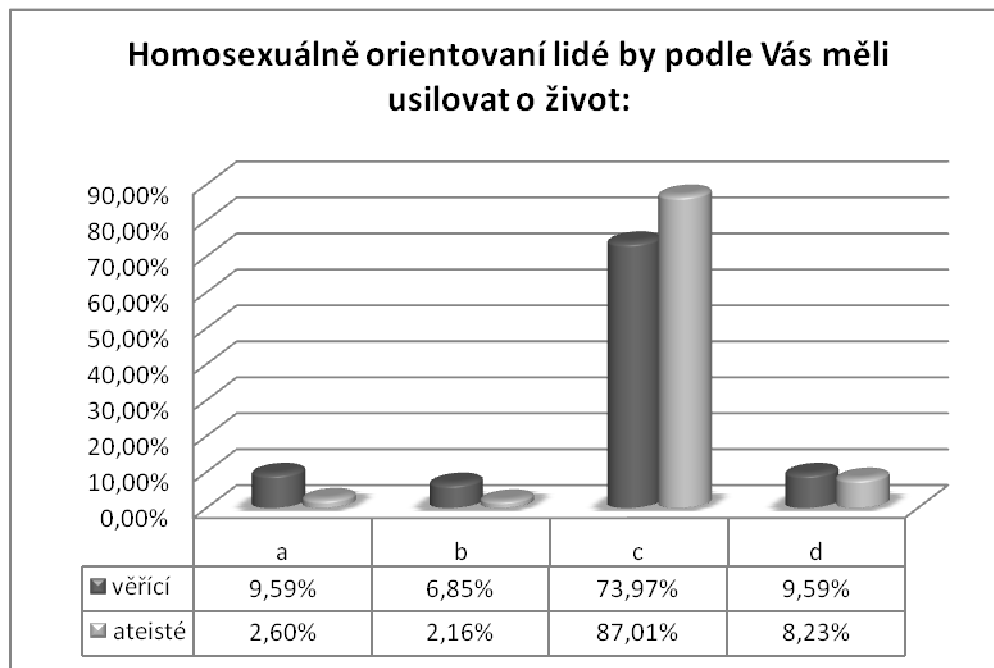
5.2.6 Vyhodnocení otázky č. 4

Graf 11. Znalost domnělého homosexuálně orientovaného člověka

Z grafu je patrné, že u obou pohlaví zvítězila odpověď „ne nikoho takového neznám“ (u mužů zastoupena ve 43 % případech a u žen v 52 %). Na druhém místě je odpověď „ano, znám jednoho“ a to vcelku vyrovnaně (u mužů 30 % a u žen 31 %).

5.2.7 Vyhodnocení otázky č. 5

Graf 12. Názor na život homosexuálů

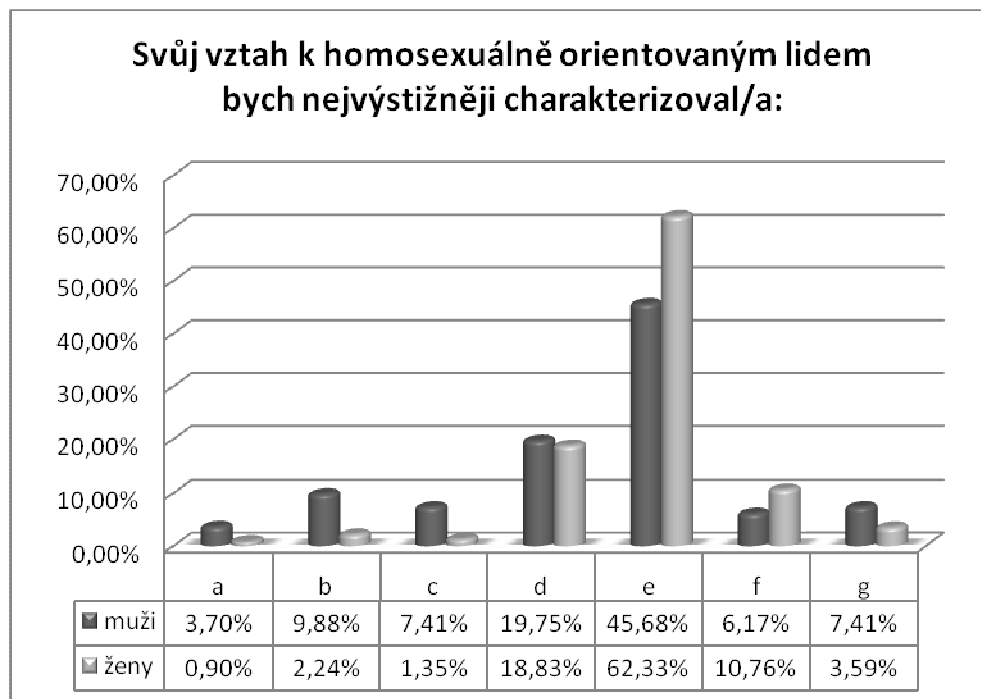
Mezi odpovědi patřilo:

- a) v pohlavní zdrženlivosti
- b) snažit se o heterosexuální adaptaci
- c) v homosexuálním partnerství
- d) jiná odpověď

U této otázky jsem očekával veliké rozdíly v odpovědích mezi věřícími a nevěřícími respondenty, což se tak úplně nepotvrdilo. Věřící mají u odpovědí „a“ i „b“ sice větší zastoupení, ale ne tak výrazné, jak jsem očekával.

Homosexuálně zaměření jedinci (mj. ateisté) jsou všichni (9) pro život v homosexuálním partnerství.

5.2.8 Vyhodnocení otázky č. 6

Graf 13. Vztah respondentů k homosexuálně orientovaným lidem

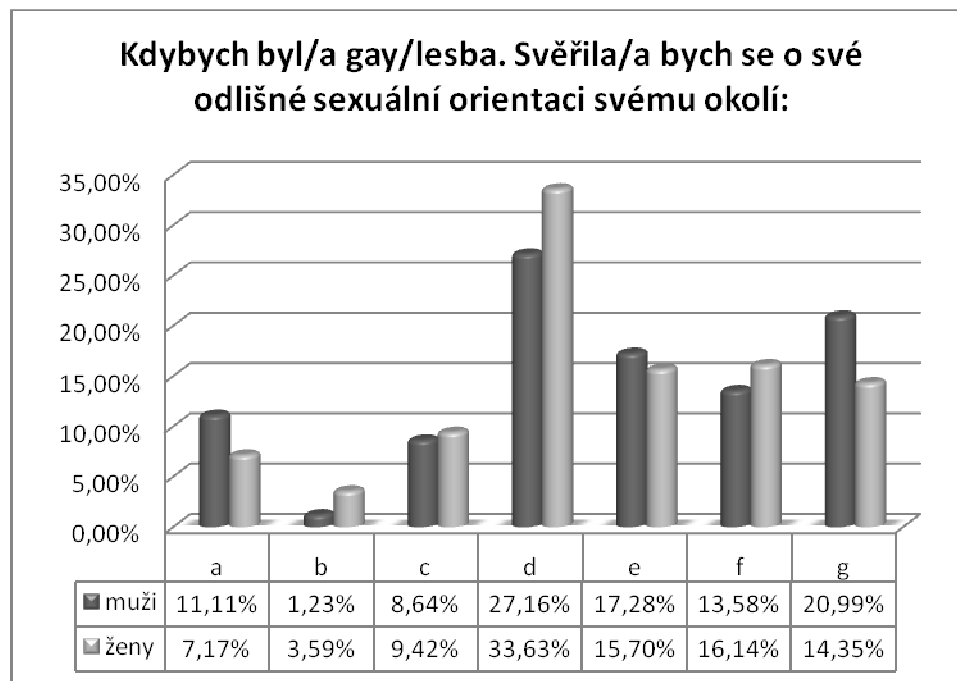
Mezi odpovědi patřilo:

- a) nesnáším je, protiví se mi
- b) nemám je moc rád/a
- c) je mi jich svým způsobem líto
- d) nechtěl/a bych být v jejich kůži
- e) je stejný jako k heterosexuálům
- f) fandím jim
- g) jiná odpověď

V této otázce více než polovina žen (62 %) a necelá polovina mužů (46 %) zvolila odpověď „e“ – „je stejný jako k heterosexuálům“, což vidím jako velmi pozitivní zjištění. Radikální názor na homosexuálně orientované lidi má pouze necelé 1 % žen a 4 % mužů.

Čtvrtá výzkumná otázka se tedy nepotvrdila.

Vyhodnocení otázky č. 7

Graf 14. Obeznamení ostatních o své případné homosexuální orientaci

Mezi odpovědi patřilo:

- a) tajil/a bych to všem
- b) svěřil/a bych se jen rodičům, přátelům ne
- c) svěřil/a bych se jen přátelům, rodičům ne
- d) svěřil/a bych se přátelům i rodičům
- e) sdělil/a bych to celé rodině i všem známým
- f) sdělil/a bych to veřejně
- g) jiná odpověď

Z grafu vyplývá, že přibližně 30 % mužů i žen by se svěřilo se svou homosexuální orientací svým přátelům i rodičům. Nejmenší zastoupení má odpověď „svěřil/a bych se jen rodičům, přátelům ne“, kterou zvolily 4 % žen a jen 1 % mužů.

5.2.9 Vyhodnocení výzkumného problému č. 6

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-společnosti-k-homosexual v Importová Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 7,24336, sv=6, p=,298937			
Kdybich byl/a gay/lesba, svěřil/a bych se o své odlišné sexuální orientaci svému okolí:	Jste věřící? ne	Jste věřící? ano	Řádk. součty
svěřil/a bych se přátelům i rodičům	73,7072	23,29276	97,0000
sdělil/a bych to veřejně	35,7138	11,28618	47,0000
sdělil/a bych to celé rodině i všem známým	37,2336	11,76645	49,0000
svěřil/a bych se jen přátelům, rodičům ne	21,2763	6,72368	28,0000
nic	37,2336	11,76645	49,0000
tajil/a bych to všem	18,9967	6,00329	25,0000

Tab. 4. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci

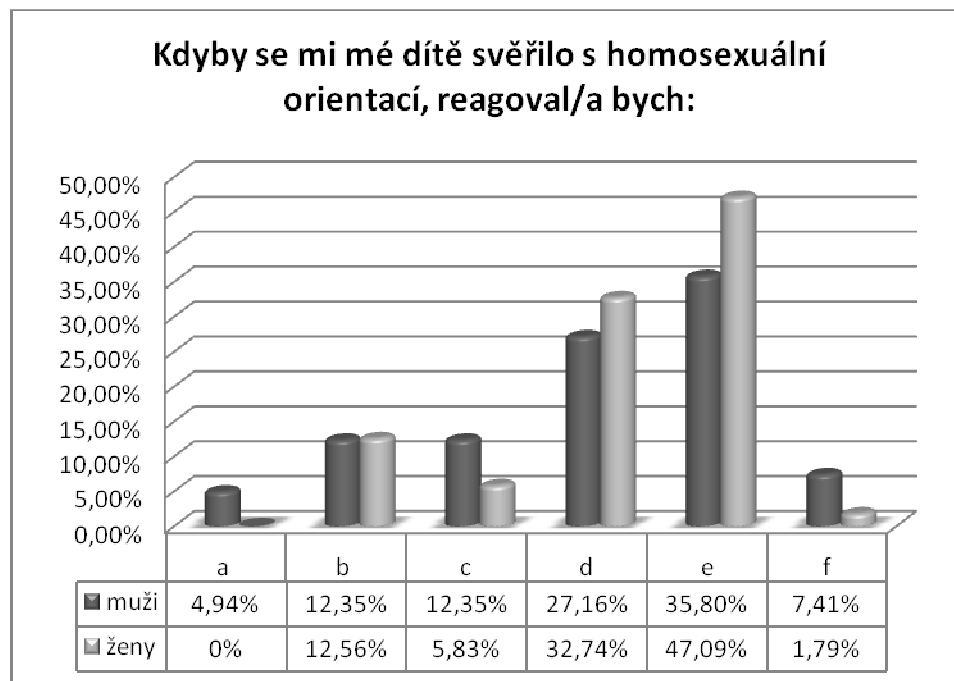
H₆₀: Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci nejsou rozdíly.

H_{6A}: Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci jsou rozdíly.

p > 0,05

Přijímám nulovou hypotézu. Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci nejsou statisticky významné rozdíly.

5.2.10 Vyhodnocení otázky č. 8

Graf 15. Reakce na homosexuálního potomka

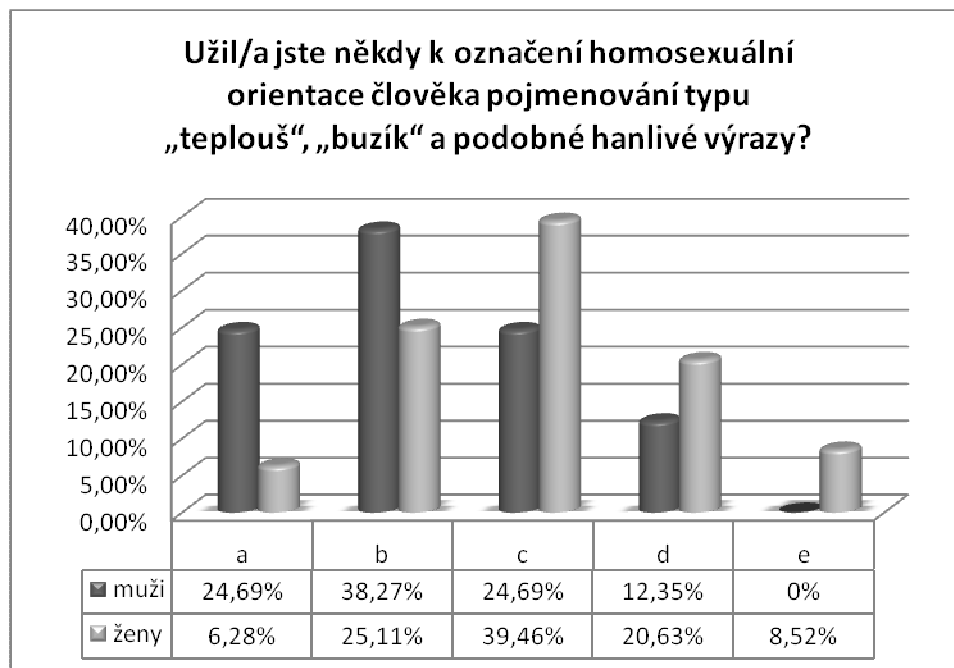
Mezi odpovědi patřilo:

- a) snažil/a bych se mu to rozmluvit
- b) akceptoval/a bych to jako nezvratnou skutečnost
- c) nikdy bych se s tím asi úplně nesmířil/a
- d) nějaký čas by mi trvalo, než bych se tím smířil/a
- e) bral/a bych ho takové jaké je, stál/a při něm a podporoval/a ho
- f) jiná odpověď

U této otázky jsou závěry veskrze pozitivní. Skoro polovina dotázaných (36 % mužů a 47 % žen) by své dítě bralo jaké je, stálo při něm a podporovalo ho. Další třetina (27 % mužů a 33 % žen) zvolilo odpověď, že by jim to sice nějaký čas trvalo, ale nakonec by se s tím smířili. Nikdy by se s tím asi úplně nesmířilo 12 % mužů a jen 6 % žen.

Šestá výzkumná otázka se tedy potvrdila.

5.2.11 Vyhodnocení otázky č. 9

Graf 16. Hanlivé označování homosexuální orientace

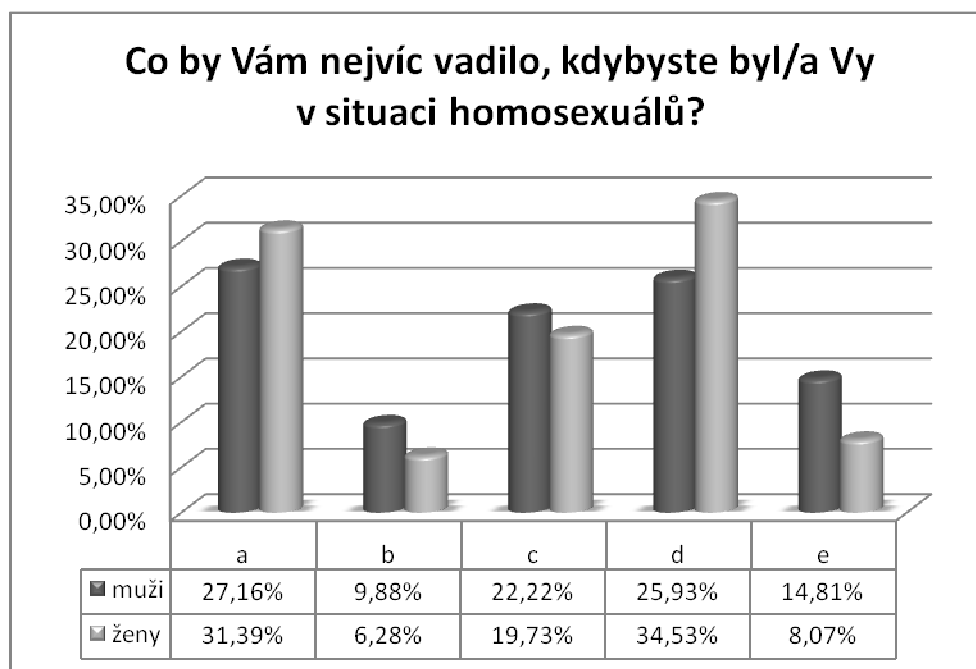
Mezi odpovědi patřilo:

- a) ano, většinou je tak označuji
- b) ano, občas je tak označím
- c) ano, výjimečně je tak označím
- d) ne, nikdy jsem je tak neoznačil/a
- e) jiná odpověď

U žen je nejpočetněji zastoupena odpověď „ano, výjimečně je tak označím“ a to v 39 %. U mužů je to odpověď „ano, občas je tak označím“ (38 %). Známkou toho že muži jsou většinou obecně vulgárnější je to, že odpověď „ano, většinou je tak označuji“ zvolilo 25 % mužů a jen 6 % žen.

Sedmá výzkumná otázka se tedy nepotvrdila.

5.2.12 Vyhodnocení otázky č. 16

Graf 17. Vcítění se do situace homosexuálů

Mezi odpovědi patřilo:

- a) nemožnost mít dítě
- b) osamělý bezpartnerský život
- c) zhoršení vztahu s rodinou, přáteli
- d) odsouzení společnosti
- e) jiná odpověď

Ženám by v situaci lesbiček nejvíc vadilo „odsouzení společnosti“ (35%), tuto možnost zvolily víckrát než „nemožnost mít dítě“ (31 %). Mužům by v situaci gayů nejvíc vadila „nemožnost mít dítě“ (27 %) a „odsouzení společnosti“ (26 %). Pokud jde o homosexuály tak, 4 z nich (44 %) vadí nemožnost mít dítě, 3 z nich (33 %) odsouzení společnosti a shodně po 1 (1 %) osamělý bezpartnerský život a zhoršení vztahu s rodinou, přáteli.

5.2.13 Vyhodnocení výzkumného problému č. 7

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-spolecnosti-k-homose Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 5,69717, sv=4, p=,222943			
Co by Vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a Vy v situaci homosexuálů?	Jste: žena	Jste: muž	Řádk. součty
nemožnost mít dítě	67,4868	24,51316	92,0000
odsouzení společnosti	71,8882	26,11184	98,0000
zhoršení vztahu s rodinou, přáteli	45,4803	16,51974	62,0000
osamělý bezpartnerský život	16,1382	5,86184	22,0000
nic	22,0066	7,99342	30,0000
Vš.skup.	223,0000	81,00000	304,0000

Tab. 5. Jaký je rozdíl mezi muži a ženami v názoru, co by jim nejvíc vadilo, kdyby byli v situaci homosexuálů

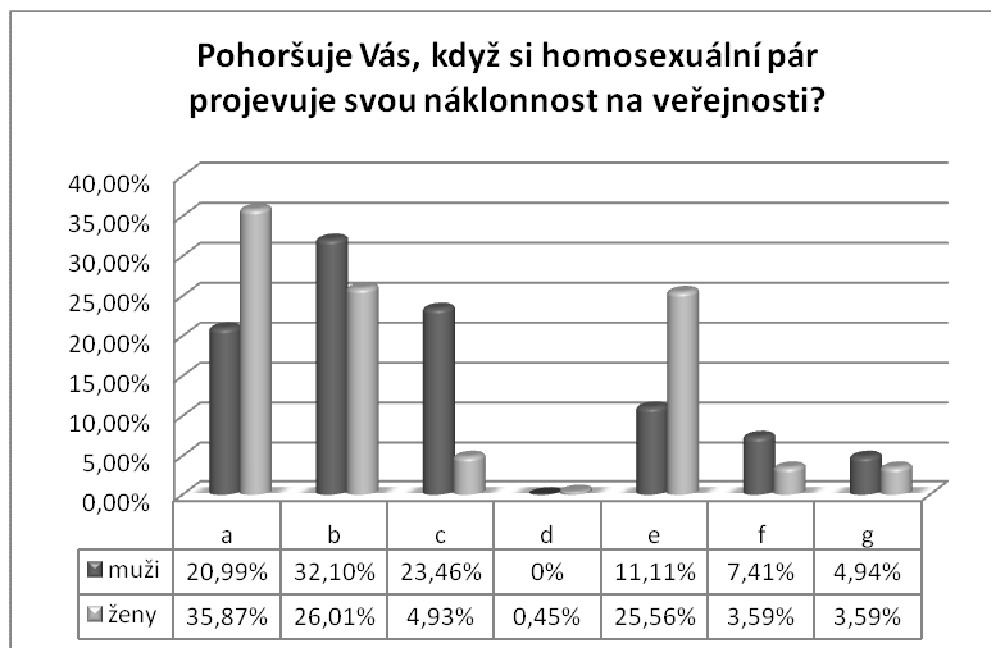
H7₀: V otázce, co by vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a vy v situaci homosexuálů nejsou mezi muži a ženami statisticky významné rozdíly.

H7_A: V otázce, co by vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a vy v situaci homosexuálů jsou mezi muži a ženami statisticky významné rozdíly.

p > 0,05

Přijímám nulovou hypotézu. Mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci nejsou statisticky významné rozdíly.

5.2.14 Vyhodnocení otázky č. 17

Graf 18. Pohoršení z projevu náklonnosti na veřejnosti

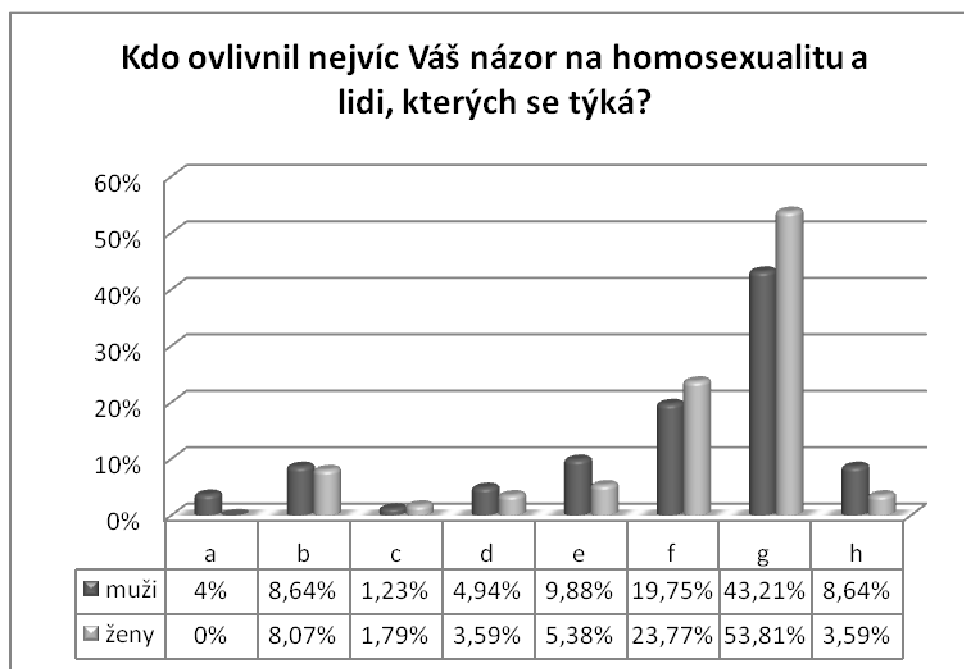
Mezi odpovědi patřilo:

- a) ne, vůbec mě to nepohoršuje
- b) nemám to rád, ale je to jejich právo
- c) vadí mi to pouze u gayů
- d) vadí mi to pouze u lesbiček
- e) vadí mi to stejně jako u heterosexuálů
- f) nesnáším to, je mi z toho špatně
- g) jiná odpověď

Zde se ženy ukázaly jako daleko liberálnější. 36 % z nich vůbec nepohoršuje projev náklonnosti homosexuálního páru na veřejnosti a 26 % z nich to vadí stejně jako u heterosexuálů, stejně tak 26 % to nemá rádo, ale myslí si, že je to jejich právo. Muži nejčastěji volili odpověď „b“ (32 %) a hned poté „c“ – „vadí, mi to pouze u gayů“ (23 %). Homosexuálně zaměření jedinci volili v 7 případech (78 %) odpověď „vůbec mě to nepohoršuje“ a ve 2 (22 %) „vadí mi to stejně jako u heterosexuálů“.

Devátá výzkumná otázka se tedy nepotvrdila.

5.2.15 Vyhodnocení otázky č. 18

Graf 19. Největší vliv na postoj k homosexualitě

Mezi odpovědi patřilo:

- a) církev nebo náboženská organizace
- b) média (televize, tisk)
- c) škola
- d) rodina
- e) přátelé a známí
- f) osobní setkání s gayem/lesbičkou
- g) nikdo na mě v tomto směru nepůsobil
- h) jiná odpověď

Z grafu je patrné, že u této otázky měla u obou pohlaví největší zastoupení odpověď „nikdo na mě v tomto směru nepůsobil“ (u mužů 43 % a u žen 54 %). Druhé největší zastoupení a to také u obou pohlaví má odpověď „osobní setkání s gayem/lesbičkou“ (u žen 24 % a u mužů 20 %). Co mě překvapilo je, že „škola“ se objevila jen u 1 % mužů respektive 2 % žen.

5.2.16 Vyhodnocení výzkumného problému č. 8

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-spolecnosti-k-homosexual v Impc Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 11,1151, sv=7, p=,133692			
Kdo ovlivnil nejvíc Váš názor na homosexualitu a lidi, kterých se týká?	Jste věřící? ne	Jste věřící? ano	Řádk. součty
média (televize, tisk)	18,9967	6,00329	25,0000
přátelé a známí	15,1974	4,80263	20,0000
nikdo na mě v tomto směru nepůsobil	117,7796	37,22039	155,0000
osobní setkání s gayem/lesbičkou	52,4309	16,56908	69,0000
škola	3,7993	1,20066	5,0000
nic	11,3980	3,60197	15,0000
rodina	9,1184	2,88158	12,0000
církev nebo náboženská organizace	2,2796	0,72039	3,0000

Tab. 6. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce vlivu na jejich postoj k homosexualitě

H10₀: V otázce vlivu na postoj k homosexualitě nejsou mezi věřícími a nevěřícími statisticky významné rozdíly.

H10_A: V otázce vlivu na postoj k homosexualitě jsou mezi věřícími a nevěřícími statisticky významné rozdíly.

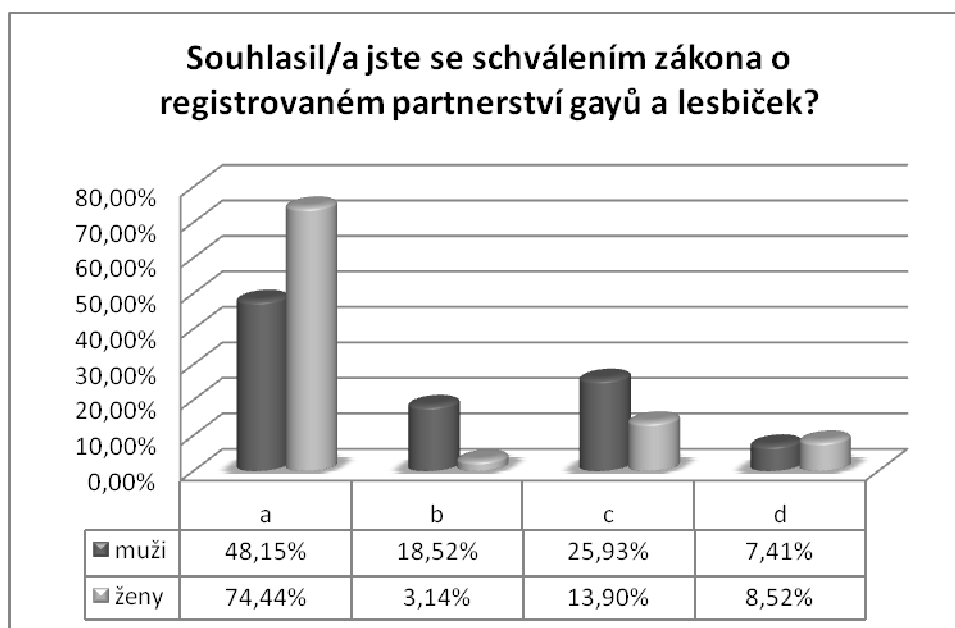
p > 0,05

Přijímám nulovou hypotézu. Mezi věřícími a nevěřícími v otázce vlivu na postoj k homosexualitě nejsou statisticky významné rozdíly.

5.3 Otázky týkající se výchovy dětí a zákona o registrovaném partnerství

Tato část je zaměřena na názory respondentů ohledně zákona o registrovaném partnerství gayů a lesbiček, dále pak otázky směřovali na to, zda by takovým párům byli ochotni svěřit do výchovy dítě apod.

5.3.1 Vyhodnocení otázky č. 10

Graf 20. Zákon o registrovaném partnerství

Mezi odpovědi patřilo:

- a) ano
- b) ne
- c) částečně, s výhradami
- d) nezajímám se o něj a nevím ani, o co se v něm přesně jednalo

Většina žen (74 %) a necelá polovina (48 %) mužů s tímto zákonem souhlasila. Vyloženě proti bylo 19 % mužů a jen 3 % žen. Pokud jde o samotné homosexuály, tak 8 (89 %) souhlasilo a 1 (11 %) souhlasilo s výhradami.

5.3.2 Vyhodnocení výzkumného problému č. 9

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (postoj-společnosti-k-homosexual v Importován z F:\!!!diplc Četnost označených buněk > 10 Pearsonův chí-kv. : 30,6228, sv=3, p=,000001			
Souhlasil/a jste se schválením zákona o registrovaném partnerství gayů a lesbiček?	Jste: žena	Jste: muž	Řádk. součty
ano	150,3783	54,62171	205,0000
částečně, s výhradami	38,1447	13,85526	52,0000
nezajímám se o něj a nevím ani, o co se v něm přesně jednalo	18,3388	6,66118	25,0000
ne	16,1382	5,86184	22,0000
Vš.skup.	223,0000	81,00000	304,0000

Tab. 7. Jaké jsou rozdíly mezi pohlavími v otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství

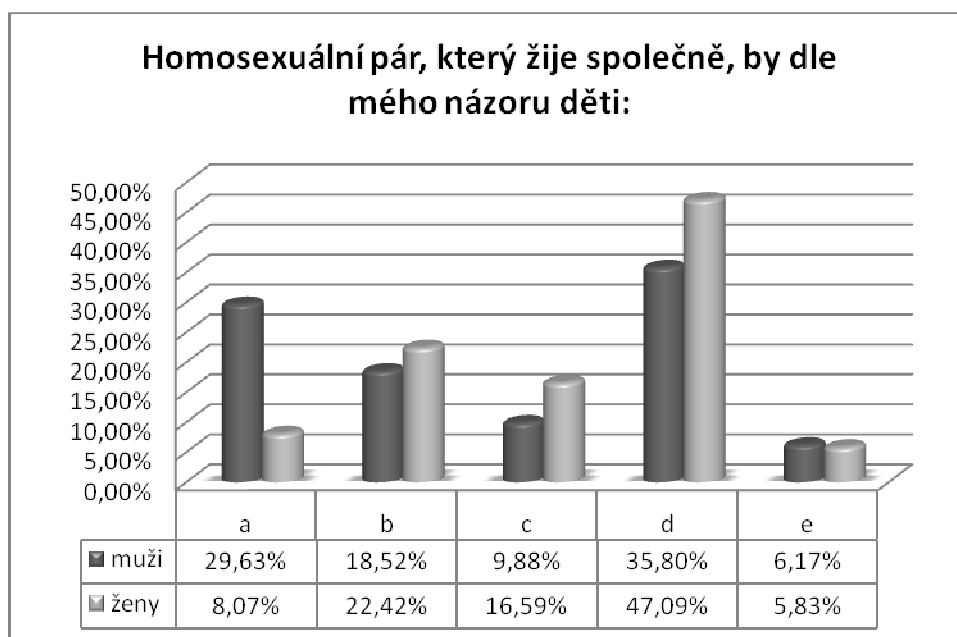
H₀: V otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství nejsou mezi pohlavími statisticky významné rozdíly.

H_A: V otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství jsou mezi pohlavími statisticky významné rozdíly.

p < 0,05

Přijímám alternativní hypotézu. V otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství jsou mezi pohlavími statisticky významné rozdíly.

5.3.3 Vyhodnocení otázky č. 11

Graf 21. Postoj k výchově dětí homosexuálními páry

Mezi odpovědi patřilo:

- a) neměl vychovávat vůbec
- b) mohl by vychovávat jen vlastní děti ze svých předešlých heterosexuálních vztahů
- c) mohl by vychovávat opuštěné děti, o které již nikdo jiný nejeví zájem
- d) mohl by vychovávat jakékoli děti
- e) jiná odpověď

Zde se počty liší zejména u odpovědi „a“ – neměl vychovávat vůbec, a to ve „prospěch“ mužů, kteří jsou v této otázce radikálnější než ženy (muži 30 %, ženy jen 8 %). Ostatní odpovědi jsou poměrně vyrovnané. 8 homosexuálně zaměřených respondentů zvolilo odpověď „d“ a jeden „c“.

5.3.4 Vyhodnocení otázky č. 12

Graf 22. Diskriminace homosexuálů před vznikem zákona o registrovaném partnerství

Zde se většina respondentů přiklonila ke dvěma kladným možnostem a to k odpovědi „ano, určitě byli diskriminováni“ (31 %) a „spíše ano“ (34 %). Toho názoru, že homosexuálové určitě nebyli diskriminováni je jen 3 % dotázaných.

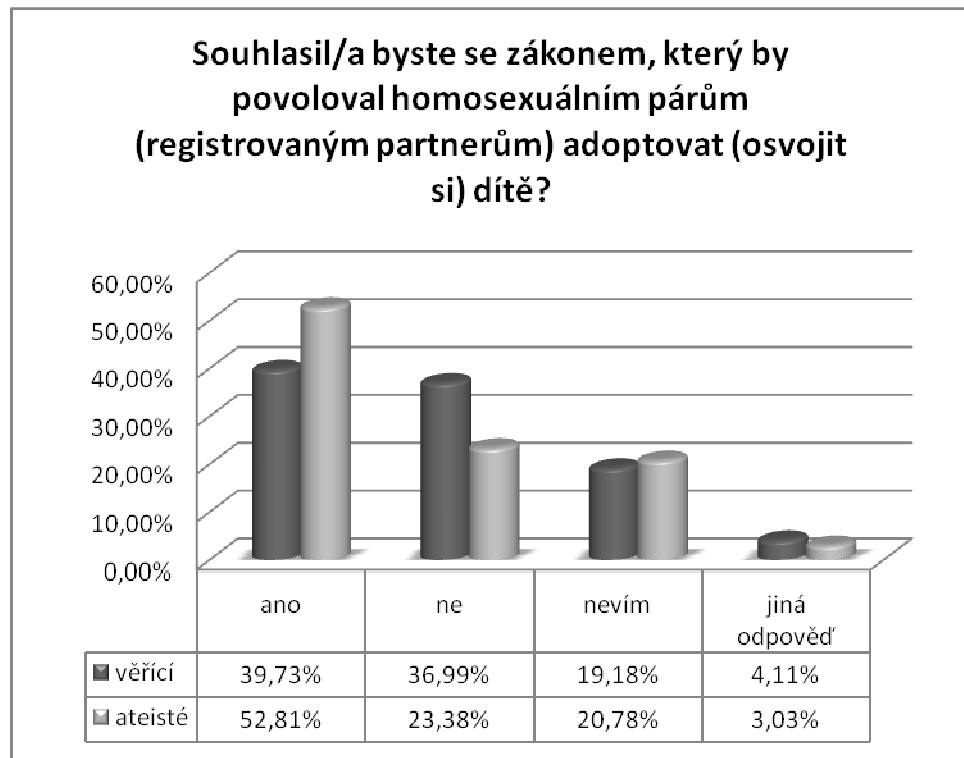
5.3.5 Vyhodnocení otázky č. 13

Graf 23. Diskriminace homosexuálů od vzniku zákona o registrovaném partnerství

U této otázky získala nejvíce respondentů odpověď „spíše ano“ a to 118 (39 %). 53 respondentů (17 %) o tom nikdy nepřemýšlelo a jen 16 (5 %) si myslí, že se přístup k homosexuálně orientovaným lidem po vzniku zákona o registrovaném partnerství určitě zlepšil.

5.3.6 Vyhodnocení otázky č. 14

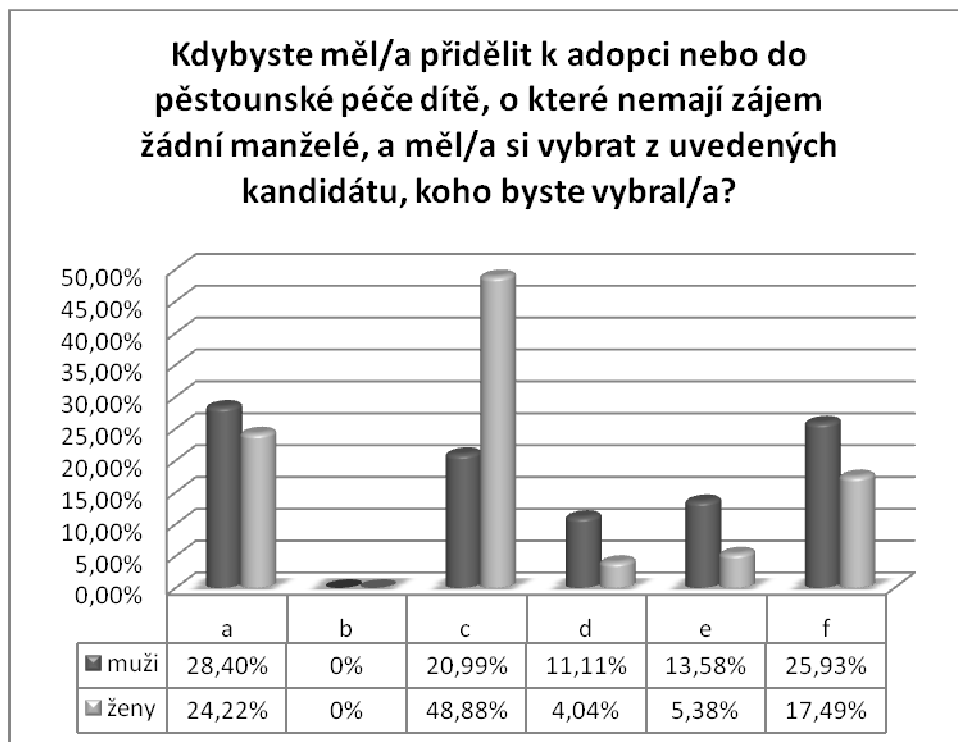

Graf 24. Právo homosexuálních párů na adopci dětí

U této otázky nejsou mezi věřícími a nevěřícími tak velké rozdíly, jak jsem čekal. Více než polovina ateistů i více než třetina věřících, by se zákonem, který by povoloval registrovaným partnerům adoptovat (osvojit si) dítě, souhlasila. 37 % věřících a 24 % ateistů by s tímto zákonem nesouhlasilo. Okolo 20 % z obou „táborů“ si není jisto.

Dvanáctá výzkumná otázka se potvrdila.

5.3.7 Vyhodnocení otázky č. 15

Graf 25. Výběr z kandidátů na adopci

Mezi odpovědi patřilo:

- a) osaměle žijící ženu
- b) osaměle žijícího muže
- c) dvě ženy žijící v trvalém homosexuálním vztahu (registrované partnerství)
- d) dva muže žijící v trvalém homosexuálním vztahu (registrované partnerství)
- e) žádné z uvedených žadatelů
- f) jiná odpověď

Jak je patrné z grafu, osaměle žijícího muže by nevybral nikdo z dotázaných. Největší podporu mají u žen „dvě ženy žijící v trvalém homosexuálním vztahu“ (49 %). Muži by nejčastěji vybrali osaměle žijící ženu (28 %).

5.4 Stručné shrnutí výzkumu

- 70 % dotázaných je toho názoru, že homosexuálem se člověk již narodí.
- Pro více než polovinu dotázaných žen je homosexualita přirozený projev lidské sexuality. Pro muže je nejčastěji odchylkou od normálu, která nikomu neškodí (37 %).
- Přibližně polovina respondentů (51 %) zná osobně více než jednoho člověka, který se ke své homosexuální orientaci veřejně hlásí.
- Dotazník vyplnilo 6 lesbiček (2,7 %) a 3 gayové (3,7 %).
- Homosexuálně orientovaní lidé by podle většiny dotázaných (84 %) měli usilovat o život v homosexuálním partnerství.
- Více než polovina dotázaných (58 %) svůj vztah k homosexuálům ohodnotila slovy „je stejný jako k heterosexuálům“. Jen 4 % mužů a 1 % žen gaye a lesbičky nesnese.
- 8 % respondentů by svou případnou homosexuální orientaci tajilo všem.
- Necelá polovina respondentů (44 %) by svého případného homosexuálního potomka bralo jaké je. Nikdy by se s tímto faktem úplně nesmířilo 12 % mužů a 6 % žen.
- 25 % mužů běžně používá k označení homosexuálně orientovaných lidí vulgární výrazy.
- Ženám by v situaci lesbiček nejvíc vadilo „odsouzení společnosti“ (35%). Mužům by v situaci gayů nejvíc vadila „nemožnost mít dítě“ (27 %). Pokud jde o samotné homosexuály, tak 4 z nich (44 %) vadí nemožnost mít dítě, 3 z nich (33 %) odsouzení společnosti a shodně po 1 (1 %) osamělý bezpartnerský život a zhoršení vztahu s rodinou, přáteli.
- 36 % žen vůbec nepohoršuje projev náklonnosti homosexuálního páru na veřejnosti a 26 % z nich to vadí stejně jako u heterosexuálů, stejně tak 26 % to nemá rádo, ale myslí si, že je to jejich právo. Muži nejčastěji volili odpověď „nemám to rád, ale je to jejich právo“ (32 %) a hned „vadí, mi to pouze u gayů“ (23 %).

- U otázky „Kdo ovlivnil nejvíc Váš názor na homosexualitu?“ odpověděla asi polovina dotázaných (51 %) „nikdo na mě v tomto směru nepůsobil“. Škola měla jen 2 % zastoupení.
- Většina žen (74 %) a necelá polovina (48 %) mužů souhlasilo se schálením zákona o registrovaném partnerství. Vyloženě proti bylo 19 % mužů a jen 3 % žen. Pokud jde o samotné homosexuály, tak 8 (89 %) souhlasilo a 1 (11 %) souhlasilo s výhradami.
- 30 % mužů si myslí, že by homosexuální pár neměl děti vychávat vůbec. Pokud jde o celkový počet respondentů, tak 44 % je toho názoru, že by takový pár mohl vychovávat jakékoli děti.
- Zhruba 65 % respondentů je toho názoru, že gayové a lesbičky byli před vznikem zákona o registrovaném partnerství diskriminováni. Jen 12 % dotázaných si myslí, že jsou homosexuálové diskriminováni stále.
- Poloviny dotázaných (50 %) by souhlasila se zákonem, který by povoloval homosexuálním párům ve svazku (registrovaným partnerům) adoptovat (osvojit si) dítě. Proti bylo 27 % dotázaných.
- U otázky „Kdybyste měl/a přidělit k adopci nebo do pěstounské péče dítě, o které nemají zájem žádní manželé, a měl/a si vybrat z uvedených kandidátů, koho byste vybral/a?“ nezvolil osaměle žijícího muže nikdo z dotázaných. Největší podporu mají u žen „dvě ženy žijící v trvalém homosexuálním vztahu“ (49 %). Muži by nejčastěji vybrali osaměle žijící ženu (28 %).

ZÁVĚR

V úvodu své práce jsem si vytyčil cíl alespoň nastínit, jaká je situace ve společnosti ohledně názorů a postojů k homosexualitě a homosexuální menšině. Myslím, že tento cíl se mi podařilo splnit. Z mého výzkumného šetření vyplynulo, že lidé u nás jsou k homosexualitě a homosexuální menšině poměrně tolerantní. Dle mého tak společnost udělala velký pokrok, i když stále existuje několik procent konzervativních jedinců opírajících se o předsudky a „staré pořádky“, tak se zdá, že jich s postupem času ubývá. Nezbyvá než českou společnost nadále o homosexualitě informovat, hlavně je potřeba se zaměřit na osvětu ve školách, protože jak se ukázalo nejen v tomto výzkumu, je zde toto téma poměrně zanedbáváno, což můžu potvrdit i z vlastní zkušenosti. Je potřeba zdůraznit, že homosexualita není zvolená, jak stále tvrdí některé církve, není ani nemocí, zkrátka, že gayové a lesbičky jsou lidé jako my.

Gay a lesbické hnutí se v současné době pokouší rozpoutat v České republice diskuzi týkající se adopce dítěte homosexuálními páry (registrovanými partnery). Osobně tuto aktivitu vítám a zdá se, že nejsem sám, polovina dotázaných respondentů by totiž tento zákon též podpořila. Nevidím jediný důvod, proč by Česká republika neměla následovat demokraticky vyspělejší státy jak v rámci Evropské unie (Švédsko, Nizozemsko, Dánsko, Španělsko atd.) tak mimo ni (Norsko, Island, Kanadu aj.) umožňující adopce stejnopohlavním párům. Doufám, že je jen otázkou času, kdy se tak stane a homosexuální páry ve svazku (registrovaní partneři) se tak stanou rovnocennou alternativou svazku heterosexuálního, čímž se upevní pozice této menšiny celkově.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BISHOP, C. *Lidský duch a sexualita*. 1. vyd. Praha: Knižní klub ve spolupráci s nakladatelstvím Práh, 1997. 184 s. ISBN 80-7176-540-6.
- [2] BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?* 1. vyd. Praha: Scientia Medica, 1992. 128 s. ISBN 80-85526-03-4.
- [3] BURYÁNEK, J., VANĚČKOVÁ, M. Gayové a lesbičky In *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni, 2002, s. 492-493.
- [4] FIFKOVÁ, H., WEISS, R., PROCHÁZKA, JAROLÍM, L., VESELÝ, J. WEISS, V. *Transsexualita – diagnostika a léčba*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. 168 s. ISBN 80-247-0333-5.
- [5] FREUND, K. *Homosexualita u muže*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1962. 274 s.
- [6] JANDOUREK J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 285 s. ISBN 80-7178-535-0.
- [7] JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 219 s. ISBN 80-7184-954-5.
- [8] PROCHÁZKA, I. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe* 1. vyd. Brno: STUD, Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. 36 s. ISBN 80-238-8850-1.
- [9] ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. 432 s. ISBN 80-7038-078-0.
- [10] ŠLEHOFER, M. *Česko má téměř tisíc registrovaných párů*. In: Colourplanet. [online]. 5.1.2010 [cit.2010-04-10]. Dostupné z: <<http://www.colourplanet.cz/66301-cesko-ma-temer-tisic-registrovanych-paru>>.
- [11] SMETÁČKOVÁ, I., BRAUN, R. *Homofobie v žákovských kolektivech* 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.
- [12] ŠTĚPÁNKOVÁ, M., ČIŽINSKÝ, P. *Registrované partnerství pro začínající*. Brno: Gay a lesbická liga, Stud, 2006. 24 s. ISBN 80-239-7821-7.

- [13] Únor 2010: AIDS se rozvinul u třech lidí. In: Česká společnost AIDS pomoc. [online]. 2010 [cit.2010-04-13]. Dostupné z: < http://aids-pomoc.cz/info_statistiky.htm >.
- [14] WEISS, P. *Sexuální deviace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 351 s. ISBN 80-7178-634-9.
- [15] WEISS, P. et. al. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.
- [16] WEISS, P., ZVĚŘINA J. *Sexuální chování obyvatel České republiky - výsledky národního průzkumu*. Praha: AlbertaPlus, a. s., 1999. 115 s. ISBN 80-85792-13-3.
- [17] WEISS, P., ZVĚŘINA J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 159 s. 1. ISBN 80-7178-558-X.
- [18] Zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.
- [19] ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003. 288 s. ISBN 80-7204-264-5.
- [20] ZVĚŘINA, J., BUDINSKÝ, V. *Vše o sexu: Sexuologie a sexuální praxe pro každého*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2004. 336 s. ISBN 80-249-0460-8.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome (Syndrom získaného selhání imunity)
DEMA	Demografická agentura
HIV	Human Immunodeficiency Virus (Virus lidské imunitní nedostatečnosti)
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové
SOHO	Sdružení organizací homosexuálních občanů
SS	Schutzstaffel (Ochranný oddíl)
STEM	Středisko empirických výzkumů
WHO	World Health Organisation (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Vývoj HIV infekce a AIDS v ČR.....	42
Graf 2. Počty zemřelých na AIDS v ČR.....	43
Graf 3. Rozdělení HIV pozitivních případů podle způsobu přenosu.....	43
Graf 4. Pohlaví respondentů.....	52
Graf 5. Věk respondentů.....	53
Graf 6. Vzdělání respondentů.....	54
Graf 7. Víra respondentů.....	55
Graf 8. Vznik homosexuality.....	56
Graf 9. Názor na homosexualitu.....	58
Graf 10. Znalost homosexuálně orientovaného člověka.....	60
Graf 11. Znalost domnělého homosexuálně orientovaného člověka.....	61
Graf 12. Názor na život homosexuálů.....	62
Graf 13. Vztah respondentů k homosexuálně orientovaným lidem.....	63
Graf 14. Obeznamení ostatních o své případné homosexuální orientaci.....	64
Graf 15. Reakce na homosexuálního potomka.....	66
Graf 16. Hanlivé označování homosexuální orientace.....	67
Graf 17. Vcítění se do situace homosexuálů.....	68
Graf 18. Pohoršení z projevu náklonnosti na veřejnosti.....	70
Graf 19. Největší vliv na postoj k homosexualitě.....	71
Graf 20. Zákon o registrovaném partnerství.....	73
Graf 21. Postoj k výchově dětí homosexuálními páry.....	75
Graf 22. Diskriminace homosexuálů před vznikem zákona o registrovaném partnerství...	76
Graf 23. Diskriminace homosexuálů od vzniku zákona o registrovaném partnerství.....	77

Graf 24. Právo homosexuálních párů na adopci dětí.....	78
Graf 25. Výběr z kandidátů na adopci.....	79

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Věk, kdy došlo k rozpoznání homosexuální orientace u mužů.....	22
Tab. 2. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na vznik homosexuality...	57
Tab. 3. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v názoru na homosexualitu.....	59
Tab. 4. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce obeznámení o své případné homosexuální orientaci.....	65
Tab. 5. Jaký je rozdíl mezi muži a ženami v názoru, co by jim nejvíc vadilo, kdyby byli v situaci homosexuálů.....	69
Tab. 6. Jaké jsou rozdíly mezi věřícími a nevěřícími v otázce vlivu na jejich postoj k homosexualitě.....	72
Tab. 7. Jaké jsou rozdíly mezi pohlavími v otázce souhlasu se schválením zákona o registrovaném partnerství.....	74

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je primárně určen pro mou diplomovou práci týkající se postoje naší společnosti k homosexuálům, sekundárně budou samozřejmě výsledky k dispozici komukoliv k nahlédnutí.

Děkuji.

Bc. Filip Matuška

1. Jak se podle Vás může stát člověk homosexuálem?

narodí se jako homosexuál

stane se jím v průběhu dětství nebo dospívání

2. Homosexualita je dle mého názoru:

zlozvyk, který by měl být trestán

nemoc, za kterou postižený nemůže

odchylka od normálu, která může škodlivě působit zejména na mládež

odchylka od normálu, která nikomu neškodí

přirozený projev lidské sexuality

Jiná odpověď:.....

3. Znáte ve svém blízkém okolí člověka, který se k homosexuální orientaci veřejně hlásí?

ano, znám jednoho

ano, znám jich více

ne, nikoho takového neznám

sám/sama jsem gay/lesbička

Jiná odpověď:.....

4. Znáte ve svém blízkém okolí člověka, o kterém se domníváte, že je homosexuál, ale tento se ke své odlišné orientaci ještě veřejně nepřiznal?

ano, znám jednoho

ano, znám jich více

ne, nikoho takového neznám

Jiná odpověď:.....

5. Homosexuálně orientovaní lidé by podle Vás měli usilovat o život:

v pohlavní zdrženlivosti

snažit se o heterosexuální adaptaci

v homosexuálním partnerství

Jiná odpověď:.....

6. Svůj vztah k homosexuálně orientovaným lidem bych nejmýstižněji charakterizoval/a:

nesnáším je, protiví se mi

nemám je moc rád/a

je mi jich svým způsobem líto

nechtěl/a bych být v jejich kůži

je stejný jako k heterosexuálům

fandím jim

Jiná odpověď:.....

7. Kdybych byl/a gay/lesba, svěřil/a bych se o své odlišné sexuální orientaci svému okolí:

tajil/a bych to všem

svěřil/a bych se jen rodičům, přátelům ne

svěřil/a bych se jen přátelům, rodičům ne

svěřil/a bych se přátelům i rodičům

sdělil/a bych to celé rodině i všem známým

sdělil/a bych to veřejně

Jiná odpověď:.....

8. Kdyby se mi mé dítě svěřilo s homosexuální orientací, reagoval/a bych:

snažil/a bych se mu to rozmluvit

akceptoval/a bych to jako nezvratnou skutečnost

nikdy bych se s tím asi úplně nesmířil/a

nějaký čas by mi trvalo, než bych se tím smířil/a

bral/a bych ho takové jaké je, stál/a při něm a podporoval/a ho

Jiná odpověď:.....

9. Užil/a jste někdy k označení homosexuální orientace člověka pojmenování typu „tep-
louš“, „buzík“ a podobné hanlivé výrazy?

ano, většinou je tak označuji

ano, občas je tak označím

ano, výjimečně je tak označím

ne, nikdy jsem je tak neoznačil/a

Jiná odpověď:.....

10. Souhlasil/a jste se schválením zákona o registrovaném partnerství gayů a lesbiček?

ano

ne

částečně, s výhradami

nezajímám se o něj a nevím ani, o co se v něm přesně jednalo

11. Homosexuální pár, který žije společně, by dle mého názoru děti:

neměl vychovávat vůbec

mohl by vychovávat jen vlastní děti ze svých předešlých heterosexuálních vztahů

mohl by vychovávat opuštěné děti, o které již nikdo jiný nejeví zájem

mohl by vychovávat jakékoli děti

Jiná odpověď:.....

12. Domníváte se, že do doby vzniku zákona o registrovaném partnerství byli homosexuálně orientovaní lidé v České republice nějak diskriminováni?

ano, určitě byli diskriminováni

spíše ano

spíše ne

ne, určitě nebyli diskriminováni

nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel/a

Jiná odpověď:.....

13. Myslíte si, že se po vzniku zákona o registrovaném partnerství přístup k homosexuálně orientovaným lidem zlepšil?

ano, určitě se zlepšil

spíše ano

spíše ne

ne, myslím si, že jsou diskriminováni stále

nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel/a

Jiná odpověď:.....

14. Souhlasil/a byste se zákonem, který by povoloval homosexuálním párům ve svazku (registrovaným partnerům) adoptovat (osvojit si) dítě?

ano

ne

nevím

Jiná odpověď:.....

15. Kdybyste měl/a přidělit k adopci nebo do pěstounské péče dítě, o které nemají zájem žádní manželé, a měl/a si vybrat z uvedených kandidátů, koho byste vybral/a?

osaměle žijící ženu

osaměle žijícího muže

dvě ženy žijící v trvalém homosexuálním vztahu (registrované partnerství)

dva muže žijící v trvalém homosexuálním vztahu (registrované partnerství)

žádné z uvedených žadatelů

Jiná odpověď:.....

16. Co by Vám nejvíc vadilo, kdybyste byl/a Vy v situaci homosexuálů?

nemožnost mít dítě

osamělý bezpartnerský život

zhoršení vztahu s rodinou, přáteli

odsouzení společnosti

Jiná odpověď:.....

17. Pohoršuje Vás, když si homosexuální pár projevuje svou náklonnost na veřejnosti?

ne, vůbec mě to nepohoršuje

nemám to rád, ale je to jejich právo

vadí mi to pouze u gayů

vadí mi to pouze u lesbiček

vadí mi to stejně jako u heterosexuálů

nesnáším to, je mi z toho špatně

Jiná odpověď:.....

18. Kdo ovlivnil nejvíc Váš názor na homosexualitu a lidi, kterých se týká?

církev nebo náboženská organizace

média (televize, tisk)

škola

rodina

přátelé a známí

osobní setkání s gayem/lesbičkou

nikdo na mě v tomto směru nepůsobil

Jiná odpověď:.....

19. Jste:

muž

žena

20. Váš věk:

do 19 let

20 - 24 let

25 - 34 let

35 - 54 let

55 let a víc

21. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

základní

jsem vyučen/a

středoškolské

vysokoškolské

22. Jste věřící?

ano

ne

Moc děkuji za pomoc!!!